

1940
1990

BARBARAKERK - BUNNIK

Gedenkboek

50 JAAR BARBARAKERK

1940 - 1990

Bunnik

door

J.E. Gardeman

Inhoud:

3	Voorwoord
3	Inleiding
4	Terugblik in het verleden
8	Het oude dorp Bunnik
11	Pastoors
11	Pastoor-Deken A.W. Heinen
14	Pastoor-Deken Dr R.F. Hegge
25	Pastoor-Deken P.R. Geurts
32	Pastoor J.H.M. Eppink
36	Pastoor J.H.M. Eppink
40	Kerk en School
41	Kerk en verandering
47	Kerk en School
50	Kerk en Oecumene
52	Kerk en Kunst
58	Pastoors en Kapelaans
59	Epiloog
59	Bronnen
60	Sponsors

VOORWOORD

In het kader van de viering van het 50 jarig bestaan van de Barbarakerk, heeft het parochiebestuur een stuurgroep gevraagd zich met de organisatie te belasten.

Daarbij kan een terugblik en – zo mogelijk – een vooruitblik niet ontbreken. Een terugblik waarbij door tekst en foto's een document ontstaat, dat inzicht verschaft in ontstaan, groei en bloei van kerk en parochiegemeenschap gedurende 50 jaar.

Daarnaast is een vooruitkijken naar de toekomst evenzeer nuttig. De kerk zit nog steeds in een proces van verandering.

Dankzij de inspanningen van em.-pastor J. Gademan is deze geschiedschrijving tot stand gekomen. Geboren en getogen in Bunnik, bleef hij zich betrokken voelen bij onze parochie in de afgelopen 50 jaren en staat hij ook vandaag nog midden in het kerkelijk leven.

Hij heeft dan ook op voortreffelijke wijze de geschiedenis van 50 jaar Barbarakerk weten te koppelen aan die van 50 jaar kerkgemeenschap.

Dit gedenkboekje wordt hierbij aan de parochianen en andere belangstellenden aangeboden.

Het kwam tot stand dankzij de grote medewerking van drukkerij van Wijland te Laren en de vele sponsors wier namen achter in het boekje zijn vermeld.

Gaarne hopen wij dat het een blijvende herinnering aan de viering van 50 jaar Barbarakerk zal zijn!

*Parochiebestuur
Stuurgroep 50 jaar Barbarakerk*

Bunnik, oktober 1990.

Inleiding

Dit gedenkboekje van “VIJFTIG JAAR BARBARAKERK” is het werk van een amateur. Het verradt de dilettant.

Een negatief geluid: géén vakwerk.

Een positief is: amateur komt van amare en dilettant van diligere.

Beiden betekenen: houden van.

Omdat ik van deze parochie en prachtige Barbarakerk houd, schreef ik “con amore” haar geschiedenis.

Ook een parochie groeit in het heden vanuit haar verleden. Aan het bouwjaar 1940 liet ik daarom, na een “terugblik in het verre verleden”, een beschrijving van het oude dorp in de tijd van deken Heinen, die onvergetelijke mens en priester, voorafgaan.

In het midden van 1940-1990 ligt het jaar 1965, waarin het einde viel van het Tweede Vaticaans Concilie, dat openbaringen gaf naar de toekomst.

Pastoor Hegge gidste de parochie van 1940 naar 1965.

Pastoor Geurts kwam daarna in het woelige water van een “Kerk in verandering”. De Kerk leeft vandaag in een overgangsfase van gisteren naar de toekomst van morgen: “een Kerk van de wereld, niet clericaal maar laicaal”.

Mijn dank gaat uit naar de stuurgroep, die het 50-jaren-feest van de kerk voorbereidde en mij de beschrijving ervan toevertrouwde.

Veel jaartallen worden erin genoemd: niet om ze te onthouden, maar om ze vast te houden voor de vakman, die over vijftig jaar het verhaal van 100-jaar-Barbara gaat vertellen.

Bij meerdere parochianen ging ik te rade. Aan ieder mijn dank voor haar/zijn bijdrage. Bijzonder aan de heer G.Th. Delemarre, die met groot vakmanschap de foto's voor dit boek verzorgde.

*J. Gademan,
em.-pastor*

Terugblik in het verleden

De vijftig jaar van de huidige Barbarakerk zijn een voorlopig sluitpunt van een veel langere geschiedenis. De oude Nederlandse Hervormde kerk in Bunnik wijst al in die richting.

Daarin hadden de katholieken eeuwenlang gekerkt, tot met de Reformatie de zwerftocht begon langs boerenhoeven, kastelen van de edelen en schuilkerken.

In 1718 vonden zij weer een vast onderdak in het eerste kerkje aan de Schoudermantel. In 1845 werd dit vervangen door een nieuwe kerk op dezelfde plaats. Daar bleven zij samenkomen tot op 9 oktober 1940 de huidige Barbarakerk werd geconsacreerd.

Naar die boeiende voorgeschiedenis gaat eerst onze aandacht. De gegevens hiervoor zijn ontleend aan de bijdrage van Dr Van Buijtenen en Prof. Dr Dekker in de parochiegids 1965 van de Barbarakerk en van F. Maarschalkerweerd in de Bunniker van oktober 1979.

Ontstaan

De naam Bunnichem wordt het eerst aangetroffen in een goederenlijst van de Utrechtse domkerk, opgesteld tussen 918 en 948. Deze lijst werd vermoedelijk samengesteld op instigatie van de bisschop van Utrecht om zijn kerk weer in het bezit te doen stellen van de goederen, welke door de invallen der Noormannen verloren waren gegaan. Onder die goederen worden ook "Bunnik en Vechten, in hun geheel" genoemd.

Of er evenals te Werkhoven en waarschijnlijk te Odijk in de 9e eeuw ook te Bunnik al een kerkje heeft gestaan, wordt uit de lijst niet duidelijk.

Waarschijnlijk is, dat de parochiekerk, de huidige Nederlands Hervormde kerk, gebouwd rond de 12e-13e eeuw, een nog oudere kerk heeft vervangen.

Deze kerk was een dochterkerk van de parochie Zeist. Nog in de 16e eeuw moet de dochterkerk Bunnik aan de moederkerk Zeist een jaarlijks bedrag van één gulden betalen.

Rond 1200 woonden er in Bunnik e.o. voldoende mensen om een eigen kerk te stichten. Deze verrees op de St. Antonisbrink, die begrensd werd door de huidige Langstraat, Dorpsstraat en de Kromme Rijn.

Rond de kerk lag het kerkhof, waar tot de opening van een nieuwe begraafplaats buiten de kom aan de Provinciale weg in 1890 werd begraven.

De Nederlandse Hervormde Kerk

De omvang van de parochie was ongeveer zo groot als thans, maar er woonden in de Middeleeuwen maar een paar honderd mensen binnen de parochiegrenzen. De laatste pastoor van de oude parochie vóór de Reformatie was Jan Gerardsz. van Gouda, pastoor van Bunnik sinds 1576.

Hervorming

Als in 1580 de uitoefening van de Rooms Katholieke Eredienst wordt verboden verandert er aanvankelijk weinig op het platteland. De meeste pastoors gaan op de gewone voet verder. De invoering van het Protestantisme van hogerhand verloopt in het Kromme Rijngebied niet bepaald vlot. Dit is vooral te danken aan tegenwerking van de adel. Ook in Bunnik gaat Jan van Gouda voort met het celebreren van de H. Mis alsof er niets aan de hand is. In 1593, dus 13 jaar na de officiële afschaffing van het Katholicisme, oefent de Bunnikse pastoor nog volledig zijn ambt uit.

In 1596 doet de eerste predikant, ds Cornelis Jansz. van Cothen, zijn intrede in Bunnik en pas dan wordt de kerk ontdaan van altaren, beelden en ornamenten en voor de Hervormden ingericht.

Maar de pastoor blijft ook dan actief. Hij gaat nu buiten de kerk Mis lezen in boerderijen als Ter Hul en op kastelen als Groenewoude en Amelisweerd.

In 1606 klaagt ds Gerard Cornelisz. de Vliegheer uit Bunnik, dat er maar 25 à 30 mensen bij hem in de kerk komen, terwijl Bunnik en Vechten in die tijd circa 250 inwoners tellen. Het overgrote deel van de bevolking bleef het oude geloof trouw.

Na de dood van pastoor Van Gouda worden de verweesde katholieken onregelmatig door priesters van elders verzorgd. Zij lezen de Mis op de kastelen van de katholieke edelen inde buurt: Amelisweerd, Rhijnauwen, Rijsenburg.

Tegen het midden van de 17e eeuw wordt een vaste statie Bunnik opgericht, die zich uitstrekt over Bunnik, Vechten, Amelisweerd, Rhijnauwen, Werkhoven, Zeist, Driebergen en zelfs een deel van het tegenwoordige Soesterberg.

Binnen de grenzen van deze statie wonen ongeveer 1450 mensen, daaronder meegerekend de protestanten, die in aantal toenemen en in Zeist en waarschijnlijk ook in Driebergen al de meerderheid vormen.

De eerste pastoor van de statie is vermoedelijk Gilles de Ridder van Groenestein geweest, die in Bunnik omstreeks 1647 werkzaam was.

Intussen is nu ook binnen de muren van het kasteel Rhijnauwen de eerste vaste schuilkerk voor de statie Bunnik ingericht. Deze kerk wordt het eerst vermeld in 1643.

Herstel

In 1718, als de uitoefening van de katholieke eredienst al weer openlijker kan geschieden, wordt een zeer bescheiden schuilkerk gebouwd in het achteraf gelegen gehucht Schoudermantel. Met de omverwerping van de Verenigde Provinciën in 1795 komt er een einde aan de bevoorrechte positie van de Hervormde kerk en krijgen de katholieken vrijheid van godsdienst.

Omdat de schuilkerk van 1718 allang niet meer voldeed probeert pastoor Baenens met een beroep op de staatsregeling van 1798 de Hervormde kerk terug te krijgen, maar deze poging mislukt. Men gaat het dan zoeken in opknappen van de oude kerk. Maar na alle lapwerk in de jaren 1819-1823 schrijft pastoor Jacobus Zoon in 1840 over de kerk: "Bunnik heeft een ellendig laag kerkgebouw, eerder lijkende naar een boerenachterhuis als naar een kerk; is zeer laag en bedompt...".

De kosten voor herstel vielen zo hoog uit, dat men in 1845 besloot een nieuwe kerk te bouwen.

De oude Barbarakerk

Er werd een noodkerk neergezet, de oude kerk geheel afgebroken en op dezelfde plaats een nieuwe gebouwd, een waterstaatskerk, naar een ontwerp van architect W.J. Vogel poel. Het werk werd uitgevoerd door P. Kusters, die voor f 12.700,- had ingeschreven.

Op 29 oktober 1845 werd de kerk ingewijd door C.L. Baron van Wijkerslooth, Heer van Schalkwijk, Bisschop van Curium i.p.i., in aanwezigheid van een 30-tal priesters.

Bij de volkstelling van 1849 telt de parochie, die Bunnik, Odijk, Vechten en Rhijnauwen omvat,

920 katholieken:	575 in Bunnik en Vechten
	313 in Odijk
	32 in Rhijnauwen

Het aantal protestanten is 479:	322 in Bunnik en Vechten
	110 in Odijk
	47 in Rhijnauwen

In 1853 wordt de Bisschoppelijke Hiërarchie in Nederland hersteld. De statie Bunnik wordt dan bij mandement van Mgr. Johannes Zwijsen, aartsbisschop van Utrecht, tot parochie verheven onder de bescherming van de H. Barbara.

Oude Barbarakerk, 1885

In 1864 werd achter de kerk een nieuwe pastorie gebouwd met een prachtige siergevel aan de kant van de Kromme Rijn.

Voor de boeren, die met paard en wagen ter kerke gingen, was er een stalling naast de kerk en voor degenen, die vaak te voet van verre moesten komen, waren er "toiletten".

De mannen zetten pet of hoed af en de vrouwen maakten een kruis bij het passeren van het kruis, dat tegen het lijken-huisje op het kerkhof vóór de kerk stond.

Aan de Kromme Rijn woonde de koster, die de zorg droeg voor de kerk, kerkhof, terrein en tuin. In de winter voorzag hij ook de rijkere boerinnen van een stoof met gloeiende kool. Zij alleen zaten er warm bij in de onverwarmde kerk.

Uitbreiding

De in 1845 gebouwde kerk was eenvoudig en klein: 400 plaatsen. Op 4 mei 1885 gaf de Aartsbisschop machtiging tot uitbreiding met een nieuw priesterkoor. Het oude werd verwijderd en een nieuw gebouwd, naar een ontwerp van architect L.C. Heeze-mans. Het werk werd uitgevoerd voor f 7.199,- door W. Kok te Rijsenburg.

Door deze uitbreiding kwamen er ongeveer 100 plaatsen bij: totaal nu 500. In 1909 werden door een verbouwing van de koortribune nog 40 extra plaatsen aangebracht.

Zo sober als de kerk van buiten was, was zij het aanvankelijk ook van binnen.

Pas vanaf de 80-er jaren krijgt zij een wat sierlijker interieur. Het nieuwe priesterkoor kreeg een stenen altaar met hardstenen trappen, een retabel en ijzeren tabernakel, ontworpen en uitgevoerd in de werkplaats van H. van der Geld te Den Bosch.

Deze firma leverde in 1885 tevens twee zijaltaren, toegewijd aan Maria en Jozef.

Op 1 december 1885 consacreerde Mgr. Schaepman het nieuwe altaar waarbij hij relikwieën insloot van de martelaren Laetus en Damianus. Het priesterkoor werd in 1891 verder opgesierd door de kunstschilder Jansen uit Zevenaar.

In 1907 werd een eikenhouten preekstoel aangebracht. Een beeldhouwer uit Den Bosch beeldde op de kuip de vier Evangelisten uit en op het klankbord vier beroemde volkspredikers.

In 1940 werd deze preekstoel verkocht voor f 300,- aan de kerk van S. Sebastianus te Herpen.

De kerk had een orgel met 12 registers, gebouwd door Maarschalkerweerd uit Utrecht. In 1940 is het overgeplaatst naar de kapel van het S. Antoniusziekenhuis in Utrecht.

Het einde van de oude Barbara

Boven de ingang prijkte de vrome tekst: "SOLI DEO GLORIA" (aan God alleen de eer), maar veel eer aan God legde de parochie Bunnik met de in de loop der jaren vervallen kerk niet meer in. "Een hopeloos geval", zei pastoor Hegge later nog eens tegen zijn opvolger.

In het tweede kwartaal van de 20e eeuw ging het dorp Bunnik zich bovendien sterk uitbreiden. De kerk werd veel te klein.

6 Februari 1938 vroeg pastoor Hegge aan de Aartsbisschop toestemming een nieuwe kerk te mogen bouwen. Op 22 februari verleende de bisschop de machtiging. Op 9 oktober 1940 werd de nieuwe kerk door hem geconsacreerd.

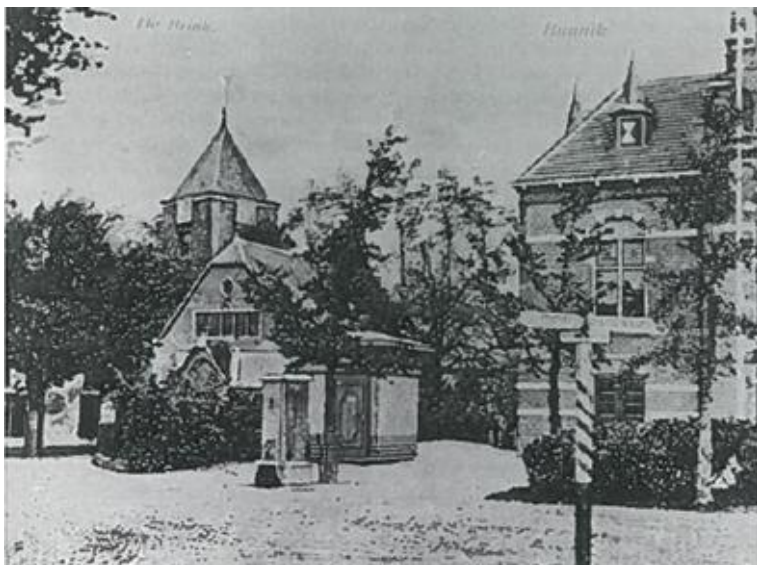
Oude Barbarakerk 1935

Het oude dorp Bunnik

Een parochie draagt de trekken van de plaats en tijd, waarin ze leeft én geleefd heeft. Haar heden rust dus ook op het verleden. Na een historisch overzicht vanaf haar ontstaan wil ik nu met “beelden uit mijn kinderjaren” de sfeer schetsen van kerk en dorp, zoals die waren vóór de bouw van de Barbarakerk in 1940.

Zo frappant is de gelijkenis, dat Wim Sonneveld zijn inspiratie voor het lied: “Het dorp” had kunnen vinden in het oude Bunnik. Hoor maar:

*“Thuis heb ik nog een ansichtkaart
waarop een kerk, een kar met paard
een slager, J. van der Ven,
een kroeg, een juffrouw op de fiets.
Het zegt u hoogstwaarschijnlijk niets,
maar het is, waar ik geboren ben.
Dat dorp, ik weet nog hoe het was:
de boerenkinderen in de klas,
een kar, die ratelt op de keien,
het raadhuis met een pomp ervoor,
een zandweg tussen het koren door,
het vee, de boerderijen.
En langs het tuinpad van mijn vader
zag ik de hoge bomen staan.
Ik was een kind en wist niet beter
dan dat het nooit voorbij zou gaan.”*

Oude Dorpsplein

Veel is voorbij gegaan. Oude ansichtkaarten, waarop ook de pomp voor het raadhuis niet ontbreekt, bewaren het beeld van het oude dorp Bunnik, dat in 1934 nog maar 1684 inwoners telt, inclusief Vechten. Gelegen onder de rook van de, naar begrippen van toen, grote stad Utrecht bleef het een boerendorp, dat z'n eigen plattelandsbestaan leefde.

Fietsenmakerij Koster

De huidige Provinciale weg was een smalle grindweg nog en heette dan ook Provinciale grindweg. In het midden was een verhard gedeelte voor de paarden. Alleen dokter Brevée had een auto en “stoof” over de stoffige grindweg. Boeren gingen met paard en wagen en ieder ander te voet of met de fiets. In de week op klompen, vaak wit geschuurd. De klompenmakers Wout van de Brug, Hendrik en Jan van de Kant voorzagen het hele dorp ervan. Op de hoek van de Dorpsstraat had Koster zijn rijwielerstellingsplaats en halverwege daarin Spoormaker. Op zondagmorgen reden boer en boerin in het open Utrechtse tentwagentje of de gesloten koets te kerke. Oudere mensen uit de buurt mochten vaak meerijden.

Tussen Bunnik – Vechten – Utrecht reed een lokaaltreintje, dat in beide plaatsen stopte en een bus van de WABO, de Wijkse-Auto-Bus-Onderneming. Schippers vervoerden nog met de trekschuit goederen over de Kromme Rijn en Gert de Ligt met paard en wagen. Men ging alleen naar de stad om inkopen te doen, zoals

Flip Sterkenburg

een nieuw pak of jas, die men in het dorp niet kon krijgen, want een echte middenstand ontbrak. Bij mevrouw Tonus en Clien Beemer kochten de vrouwen stoffen, garen en sajete en Jo Wijnen fietste de boeren af met een pak lappen op een grote bagagedrager voorop.

Naar de zondagkerk ging ieder op schoenen. Flip Sterkenburg, die als vrijgezel eerst bij "ome Jan" in Vechten zijn werkplaats had en later, toen hij ging trouwen, naar de Smalleweg verhuisde, repareerde ze tot er niets meer aan te repareren was. In de Stationsweg deed Fikkers hetzelfde en in de Molenweg Steven Sterkenburg. Veel vaders hadden als zelf-doeners een leest in huis.

Bakker, slager en kruidenier bezorgden de boodschappen thuis met een mand voor op de fiets of per bakfiets. Bakker Maasdijk ging nog met een hondenkar tot in Utrecht zijn klanten af, bakker Bosboom in Vechten deed het al luxer met paard en wagen en Willem van de Brug uit de Langstraat met de kruidenierswagen. Vóór Pasen trok de slager door het dorp met de Paasos, die een groene krans om zijn nek droeg, om de bestellingen voor Pasen op te nemen. Als op Paaszaterdag om twaalf uur de klokken het einde van de Vasten uitluidden stonden op alle fornuizen de geurende vleespotten om de gelden schade aan "broeder ezel" weer te herstellen. Pijp en sigaren werden weer uit de doos gehaald. Op tweede Paasdag hing in de kerk de "welriekende"

geur van alle Paaseieren. Kinderen aten niet zelden zich misselijk aan het snoeptrommeltje, dat dan geleegd werd.

Voor boeren was de nu stille Molenweg belangrijk. Op de hoek was de wagenmakerij van Dijk, die de boerenwagens bouwde, o.a. de brikken, waarmee de boeren op vrijdagmorgen hun zelfgemaakte kaas naar de markt in Utrecht brachten. Bij molenaar Jo van de Hoven lieten ze hun graan malen in de toen nog echte, door de wind bewogen molen en de stoere smid van de Geest besloeg op de plaats van de huidige apotheek de paarden, die in de winter op scherp werden gezet.

Hendrik Maas voorzag met zijn oliekar de huizen van petroleum, want niet ieder had electriciteit, in Vechten niemand nog tot 1932. Wel had ieder huis z'n petroleumstel, dat heerlijk kon walmen en dan de keurig gewitte keuken met zijn zwarte vlokken in een roetent veranderde.

's Avonds ontstak Maas de petroleumlampen langs de Provinciale grindweg, die door de kantonniër Steven Klarenbeek werd onderhouden.

Links en rechts ervan lagen boomgaarden, vol appels, peren, kersen. Voor de schoolgaande jeugd van Vechten, die een lange tocht te voet moest maken, een uitdaging als eens voor Adam en Eva van de verboden vruchten te eten. Je moest wel uit de handen van de boer blijven of uit die van de gevreesde veldwachter

De oude molen

Smederij De Geest

Polman, met z'n indrukwekkende Bismarck-snor. De klompen kwamen goed van pas om de appels uit de boom te gooien, maar pech, als die erin bleven hangen. Dan moest je er zelf achteraan en kwam je er vaak niet zonder kleerscheuren af, zeker niet als je thuis kwam.

Tijdens school- of kerktijd stonden de hal van de school en het portaal van de kerk vol klompen, maar ieder pikte feilloos de zijne of hare ertussen uit. De huizen waren klein en de meeste gezinnen groot. Van vaders werd veel vindingrijke fantasie gevraagd om voor al die kinderen op de zolderruimte een ligplekje te timmeren. Op zaterdagavond ging het kleine spul in de teil, op zondagavond stookte menig huisvader het vuur onder de grote fornuisplot in de schuur, waar op maandagmorgen moeder wasdag hield en daarna de was, gebleekt en gewrongen op de lijn of op de bleek uithing. Een zware klus, vooral in de winter in de koude schuurtjes.

Zorg voor de doden

Voor de doden werd de kist gemaakt door de plaatselijke timmerlieden: Dorus Nieuwerth, de gebroeders van Wiggen en Jan van Leeuwen.

Doden werden huis aan huis aangezegd door de doodbidder in lange zwarte jas en een lint aan de "hoge zijde". Jan van de Kant

deed het voor de katholieken, Barlo voor de protestanten.

Een dode werd thuis opgebaard en 's avonds kwam de buurt aan het sterfhuys om met de familie de rozenkrans te bidden en de litanie voor de overledenen. Iedere buurt had wel zijn eigen voorbidster.

De lijkwagen, getrokken door zwarte paarden, bedekt met lange zwarte afhangende kleden, voorafgegaan door de doodbidder, maakte diepe indruk. Iedereen bleef stil staan als die passeerde en nam pet of hoed af. Als het een katholiek was maakten vrouwen een kruis. Bij een boerenbegrafenis volgde een lange stoet tentwaginstjes achter de lijkkoe.

In de kerk moesten de achterste banken van het midden verwijderd worden en boven op die in de zijbanken gestapeld om plaats te maken voor de baar onder de zangzolder.

Op de verjaardag van de begrafenis van een rijkere boer of boerin werd een jaargetijde gehouden. In een stoet ging de hele boerenfamilie weer naar de kerk, waar een katafalk stond opgesteld, een lege kist onder een rouwkleed, waarbij na de Mis weer een absoute werd gehouden.

Na de Dienst ging de hele familie naar de grote kamer in de pastorie en werden ze door Betje en het tweede meisje voorzien van broodjes en koffie, want iedereen was nog nuchter. Bij het vertrek stonden de gediensstigen van de pastoor bij de deur om wat in de hand gedrukt te krijgen, want pastoors kregen wel gaven in nature zoals vlees in de slachttijd en kaas van de boeren, maar ze zaten vaak krap in de contanten en de huisgenoten deelden mee in de financiële malaise.

Na een uitvaart of jaargetijde was er vaak broodbedeling aan de armen. Het classesysteem in de kerk bepaalde hoe zwart de kerk werd gemaakt bij een uitvaart en hoeveel kaarsen en brandden. Ook op het kerkhof was er klasseverschil: de rijkere lagen dicht bij het kruis dan de armen. De boeren waren de rijken, de arbeiders de armen. Landarbeiders waren vrijwel geheel afhankelijk van hun werkgevers, de boeren. Arbeiders gingen om met arbeiders, boeren met boeren. Een huwelijk tussen beiden was ondenkbaar. Boerenzonen trouwden met boerendochters, waarbij de keuze van de partner niet zelden mee werd bepaald door het aantal koeien dat gemolken werd en de hoeveelheid bunders land van de andere partij.

Deze sociale tegenstelling tussen boer en arbeider verdwijnt na 1950 vrijwel door de toenames van de algemene welvaart en de sterke achteruitgang van de agrarische bevolkingsgroep. In 1960 maakte die nog maar 13% van de beroepsbevolking uit. De integratie van de autochtone bevolking en nieuw-ingekomenen verliep in Bunnik zonder sterke tegenstellingen.

Pastors

"Er wordt een gebed gezocht voor de navolgende Weleerwaarde Heren, gewezen pastors dezer gemeente"

Zo begon het zielen boek, in de volksmond de dodenmars geheten, die op de eerste zondag van de maand in de vroegmis werd voorgelezen.

Na deze oproep tot gebed volgden de namen van de pastors: Johannes van Dijk, Johannes Gerardus Heeres en Mgr. Dr J.A.H.G. Jansen. Van hen hingen de geschilderde portretten nog in de grote zaal van de oude pastorie. Die contereitsels hielden de gedachtenis aan hen levend. Vanaf 1940 zijn zij veroordeeld tot een bestoft bestaan in vergetelheid op de sacristiezolder.

J. van Dijk (1869-1889)

J. Heeres (1889-1896)

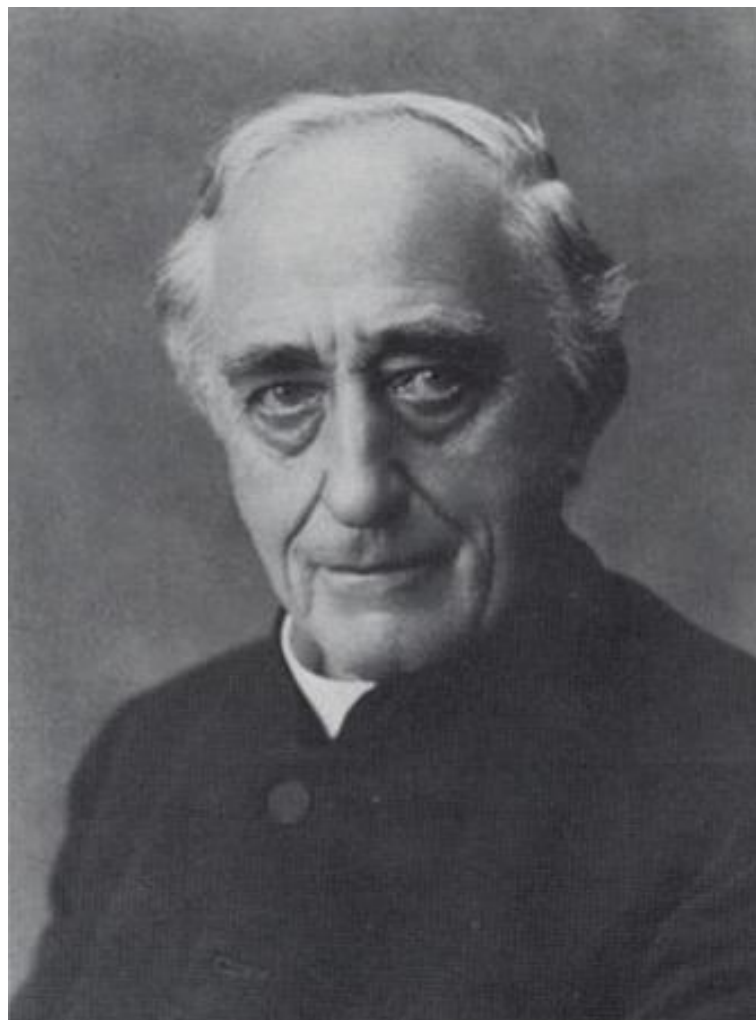
J. Jansen (1896-1910)

Wij moeten nu aan de lijst van deze drie de namen toevoegen van de pastors A.W. Heinen, RF Hegge en P.R. Geurts.

Zonder de geschiedschrijving van de parochie te willen versmalen tot een verhaal over haar leiders, wil ik toch eerst aan de laatste drie uit deze eminente rij priesters bijzondere aandacht schenken. Zij hebben de 50-jarige geschiedenis van de kerk voor een belangrijk deel mee-gemáákt.

Pastoor-deken Albertus Wilhelmus Heinen (1910-1937)

De oudere autochtone parochianen van Bunnik herinneren zich nog deze bijzonder fijne mens en priester. In de huidige sacristie hangt zijn geschilderd portret, vervaardigd bij zijn zilveren jubileum als pastoor van Bunnik. Hij was de laatste pastoor oude-stijl. Nog gekleed in kuitbroek, waarover de tot het witte boord geknoopte lange jas, een doffe afgeplatte hoge hoed op zijn prachtige "kop" met golvend lang haar en schoenen met zilveren gespen. Hij straalde de goedheid van Onze Lieve Heer zelf uit. Een vaderlijke figuur, bij iedereen gezien en bemind.

Pastoor-Deken A.W. Heinen (1910-1937)

Op 22 juli 1910 deed hij zijn intrede. Hij schrijft daarover, dat ook zijn zuster Maria was meegekomen en de "dienstmaagd Elisabeth Derksen", die "met den meest mogelijken spoed voor een geregelde huishouding zorg droegen, tot vreugde van den kapeiaan, die op den dag van den gepromoveerden en van aankomst van den nieuwbenoemden pastoor genoeg had willen nemen met een middagmaal, dat bestond uit een bord zoetemelkse pap ...".

Hij beoefende bij uitstek de clericale deugd van gastvrijheid, in de stille, achter de kerk gelegen pastorie. Jonge moeders, die na een geboorte de "Kerkgang" deden, werden altijd uitgenodigd aan

tafel voor een ontbijt, voor zij de lange en soms koude tocht naar Odijk of Vechten terug moesten maken.

Na de Mis lagen in de fietsen kamer, tussen pastorie en sacristie, vaak appels uit zijn tuin voor de misdienaars, met Sinterklaas een taai-taai pop en suikergoed en na de drie Missen in de Kerstnacht gediend te hebben mochten ze volop balkenbrij eten aan zijn tafel voordat ze de drie Missen van de kapelaan gingen dienen.

Voor zijn huisgenoten, de kapelaan, huishoudster Betje en tweede meisje was hij een ware pater familias.

Pastors, die goed met kapelaans konden omgaan, genoten bij het Bisdom het twijfelachtige voorrecht ook de lastigste onder hun dak te krijgen. Pastoor Heinen werd daarin dan ook ruim bedeeeld. Namen noemen we niet. Hij wist er zo mee om te gaan dat ze, na vertrek naar elders, graag en vaak bij hem terug kwamen.

Om zijn bijzondere kwaliteiten werd hij op 18 juni 1915 door Mgr. H. v.d. Wetering benoemd tot deken van het dekenaat Montfoort, waaronder de parochie Bunnik toen viel. Hij bleef dit tot 15 april 1936. Tevens was hij door de bisschop benoemd tot Provisor pro temporalibus van de beide seminaries in het Aartsbisdom: verzorger van de tijdelijke zaken. Deze echte "geestelijke" was tegelijk een zakelijke man. Met vaste regelmaat vermelden de notulen van de vergaderingen van het Kerkbestuur uit zijn tijd: het knippen van coupons, aangaan en aflossen van leningen, koop en verkoop van aandelen en obligaties.

De Zusters

In mei 1926 kocht het Kerkbestuur de villa S. Agatha (op de plaats van het huidige Bunnichem): om daar voorlopig in het klein te beginnen met een bewaar-, naai- en handwerkschool. Ook zou deze later dienst kunnen doen als "pastorij" wanneer er een nieuwe kerk zou komen en Odijk een eigen kerk zou krijgen.

Een vooruitziende blik.

Aanvankelijk werd de villa nog verhuurd o.a. aan dokter Brevee, die een nieuwe woning aan het bouwen was.

Het Kerkbestuur drong er intussen op aan zusters te vragen om zich in Bunnik te vestigen, vooral met het oog op de naaischool. Op 11 december 1929 werd een contract getekend met de zusters van S. Jozef in Amersfoort.

Op 10 april 1930 arriveerden twee zusters om het huis in te richten. Op 15 april namen nog vier zusters haar intrek in de villa S. Agatha, die nu S. Jozef stichting ging heten. Na een eerste H. Mis in de kapel vond op 30 juni 1930 de plechtige opening plaats van de naaischool, waarvan zr Raphael de leiding kreeg en van de

Villa S. Agatha

bewaarschool, die aan zr Feliciana werd toevertrouwd.

Zr Livina trad in dienst van het Wit Gele Kruis als wijkverpleegster. In vol religieus habijt, met grote kap, fietste zij levensgevaarlijk door weer en wind langs 's Heren wegen en boeren paden van Odijk tot Vechten om de zieken te verzorgen.

Als eerste pensiongast werd in oktober 1931 de weduwe van Mourik opgenomen door de zusters tegen een wekelijkse vergoeding van ongeveer f 7,-.

S. Jozef breidt uit

Bij de opening waren de beide scholen al te klein. De zusters vroegen het Kerkbestuur om uitbreiding. Op 3 februari 1931 werd de bouw van een nieuwe naai- en bewaarschool aanbesteed en gegund aan A. Klokke, die inschreef voor f 22.576,-.

Op 8 oktober 1931 werd de nieuwbouw ingewijd door deken Heinen, na een 'plechtige Mis met drie heren' in de inmiddels ook uitgebreide kapel. Als diaken assisteerde kapelaan JA Middelkoop, als subdiaken oud-kapelaan Th. van Wee.

De vrijkomende ruimten van de scholen werden ingericht voor pensiongasten. De bejaarden kregen zo'n goede verzorging dat je geluk had, als je bij de zusters kwam. Je kon er oud worden: 80-90 jaar was er geen zeldzaamheid, toen al. De zusters zelf namen met een minimum aan huisvesting genoegen.

Opening nieuwe naai- en bewaarschool

1^e rij v.l.n.r. kap. J. Middelkoop; burg. van Beek Calkoen; deken Heinen; dokter Brevee; kap. Th. van Wee. 2^e rij 4^e v.l. Moeder Liquorio; 5^e v.l. Zr. Livina; 6^e Zr. Raphael. 3^e rij ?; J. v. Zijl; J.v. Wijk; G. v. Mourik; H. v.d. Vecht; H. Vernooy; P. v. Zijl; /; W. v.d. Horst; J. v. Rijn.

Uit de notulen van het Kerkbestuur

Buiten de oprichting van de St. Jozefstichting vermelden de notulen weinig opvallende gebeurtenissen.

Ze beginnen vrij regelmatig met de vermelding: afwezig wegens ouderdom of "ongesteldheid" die of die kerkmeester. Eenmaal benoemd als kerkmeester bleef men het tot aan zijn dood. Niemand trad af of werd ontslagen wegens ouderdom of langdurige ziekte. Alleen grotere boeren werden aangezocht als lid van het Kerkbestuur, dat tevens Schoolbestuur was. Pas in 1934, op 18 juli wordt een niet-agrariër, de heer J. Bosma, oud-hoofd van de Barbaraschool lid. Hij zal het ook blijven tot zijn dood in oktober 1952. In zijn plaats werd benoemd de heer C. van Fulpen, die tot 1 januari 1968 zal aanblijven.

De kerkmeester met de langste ambtsduur werd Hubertus Joannes van de Vecht: benoemd op 17 april 1930 bedankte hij bij de invoering van het nieuwe reglement voor het bestuur van een parochie op 1 januari 1968. Om zijn grote verdiensten werd hij door de Bisschop tot erelid benoemd, Een unicum: ik ben het tenminste nooit ergens tegengekomen.

Op de agenda van het Kerkbestuur keren steeds terug:

- telling van de kerkcenten. De gemiddelde opbrengst schommelt tussen de 25 en 50 guldens. En dat is dan nog vermoedelijk de recette van twee zondagen.
- de oude gebouwen vragen een doorlopende zorg. Men gaat zuinig met de weinige centen om en vraagt steeds aan meerdere aannemers een prijsopgave, als er onderhoudswerkzaamheden zijn
- aan het verpachten van grond, die eigendom is van de kerk en van de plaatsen in de kerk wordt menige vergadering gewijd
- ook aan de salarissen van de koster en anderen, in dienst van de kerk.
In 1919 vraagt koster Jan de Valk verhoging van salaris. Het kerkbestuur meent daar niet op te moeten ingaan omdat de koster zijn winkel in het kostershuis heeft laten ophouden. Men besluit hem dit jaar f 50,- duurtetoeslag te geven.
- In oktober 1923 overlijdt koster de Valk. Zijn zoon neemt het voor f 350,- met vrije woning over voor een half jaar op proef. Later werd dit verhoogd tot f 375,-. Op 1 januari 1925 wordt hij opgevolgd door Jan van Mourik.
- De weduwe Elisabeth de Valk-van Mourik krijgt een wekelijks pensioen van f 2,50.
- In augustus wordt het salaris van de organist en de dirigent van het koor "verhoogd" tot f 100,-.

Einde van een tijdperk

Op 17 september 1937 ging pastoor Heinen met emeritaat. Het was het einde van een pastoraat, dat niet opviel door grote daden maar door wat hij was: "goede herder".

"Grati estote" (weest dankbaar) was de tekst van zijn bewogen afscheidsprek. Hij was God en zijn parochianen dankbaar. Hoe dankbaar die hem waren konden ze niet zeggen: pastoors namen toen nog geen afscheid op een massale receptie.

Hij ging wonen in de Schoudermantel, samen met Betje en Rex, zijn hond, die kapelaan Jaap van de Brink hem had achter gelaten bij zijn vertrek naar Arnhem.

Iedere morgen ging hij daarna naar de kerk om de Mis te lezen. Bij mist en donker zwaaiend met zijn witte zakdoek om veilig over te komen, want zijn ogen waren slecht. Hij las daarom altijd de votiefmis ter ere van Maria, die hij uit zijn hoofd kende.

Hij stierf 31 juli 1942 en werd begraven op het nieuwe kerkhof.

Pastoor- deken Or Regnerus Fredericus Hegge (1937-1964)

Een goede pastoor ging. Een goede kwam: dr RF Hegge, professor in de moraal aan het groot-seminarie "Rijsenburg". Een grote Groninger, die er kennelijk zin in had. Op maandagavond 6 september 1937 kreeg hij zijn benoeming, op dinsdagmorgen was hij al aan de pastorie in Bunnik. Op 17 september werd hij geïnstalleerd als pastoor. Voor iedere oudere kapelaan en docent aan een seminarie was pastoor worden het ideaal. Seminarieprofessoren werden vaak wat later benoemd maar kregen dan ook direct een grotere plaats. Hegge kreeg Bunnik, niet de geringste onder de parochies van het aartsbisdom.

Ik mocht getuige zijn van de ontroerend hartelijke wijze, waarop deken Heinen zijn opvolger welkom heette. Van zijn kant heeft pastoor Hegge zijn voorganger tot diens dood al zijn respect en aandacht geschonken.

Prof. Hegge gold onder de collega's en studenten van "Rijsenburg" al als modern en zijn tijd vooruit. Hij hield van kunst, bezocht graag musea en expositie's. Als kapelaan aan de kathedraal had hij in de dirigent van het koor, Johan Winnubst, een vriend gevonden, die hem zijn liefde voor muziek bijbracht.

Hij was gepromoveerd op het proefschrift "De mens en zijn woning", waarin hij het recht van ieder mens op een passende behuizing verdedigde. Hij zou spoedig de zorg krijgen voor een passende woning van God in Bunnik.

Pastoor R.F. Hegge

Een nieuwe kerk

Er moest een nieuwe kerk komen.

6 februari 1938 vroeg pastoor Hegge aan Mgr Or J. de Jong, aartsbisshop van Utrecht, de machtiging voor de bouw. 22 Februari werd die verleend.

Tegenover Bunnik stond de oude kerk veel te excentrisch. De voorkeur van Hegge ging uit naar een plaats, dicht bij het dorp Bunnik. Voor de parochianen van Odijk stond de oude Barbara op de juiste plaats. Tegen elke prijs wilden zij de kerk, oud of nieuw, daar houden. Een adellijke gift gaf de doorslag.

In een brief van 9 maart 1938 ontving Hegge via notaris Leuken te Amersfoort het bericht, dat de gravin douairière de Leusse, geboren d'Alsace d'Henin te Parijs, gratis een terrein ter grootte van

maximum 1 ha van haar grond aan de Stationsweg wilde afstaan "voor de bouw van uw Barbarakerk".

Aan de schenking was de voorwaarde verbonden, dat binnen twee jaar na 1 maart 1938 met de bouw moest zijn begonnen.

Deze schenking besliste het pleit ten gunste van de huidige plaats.

Onmiddellijk ging men in Odijk tot actie over. In een brief van 30 maart nodigde de heer H.J. Hol, onderwijzer en wethouder van Odijk, de R.K. raadsleden van Odijk uit voor een bespreking om te komen tot een kerk aldaar.

Op zondag 21 augustus deelde pastoor Hegge mee, dat hij zou beginnen met een bezoek aan de parochianen om een bijdrage te vragen voor de nieuwe kerk.

Intussen reisde hij door Nederland om nieuw gebouwde kerken te bezichtigen en zo tot de keuze van een architect te komen. Het werd de Maastrichtenaar Alphons Boosten, die al meerdere kerken, tot dan alleen in Limburg, had gebouwd.

Architect Alph. Boosten

Bouw van de kerk

20 April 1939 vond de aanbesteding plaats. Vijf aannemers hadden ingeschreven. De bouw werd gegund aan de Gebr. Nijenhuis te Arnhem, die voor f 122.940,- hadden ingeschreven. Omdat dit bedrag aanzienlijk boven de begroting ging werd het door het aanbrengen van een aantal bezuinigingen in de uitvoering met f 16.805,- terug gebracht tot f 106.135,-.

Voordat op 13 mei 1939 met de bouw werd begonnen was er 's morgens door deken Heinen, daartoe uitgenodigd door Hegge, een H. Mis opgedragen ter ere van de H. Jozef, de patroon van de bouwvakkers. Daarna werd om elf uur op het bouwterrein de Litanie van de H. Jozef geboden, waarna de eerste spade in de grond werd gestoken door pastoor Hegge.

Eerste steenlegging

De eerste steen werd door hem gelegd op 26 juli 1939. Daarbij werd een loden koker, 40 cm. lang, vervaardigd door de plaatselijke smid Ot van Echtelt, ingemetseld in de zijmuur, achter in de kerk, bij het huidige mortuarium. In de koker was een oorkonde ingesloten met de namen van pastoor Hegge en de kerkmeesters: J. Bosma, H. v.d. Vecht, W. Vernooijen. v. Wijk. Vlak voordat Van Echtelt de koker dicht soldeerde heeft hij er stiekem nog een briefje met zijn eigen naam bij ingestopt: "dan weten de mensen later precies wie er "allemaal" bij zijn geweest", zei hij ondeugend. De oorlogshandelingen van mei 1940 legden de bouw tijdelijk stil, maar spoedig daarna kon het werk worden voortgezet. Wel

stegen de kosten van bouwmaterialen, die vanwege de oorlog ook moeilijker te krijgen waren. Omdat wegens de oorlogshandelingen zandvervoer per auto niet meer mogelijk was en om de kosten van de bouw niet te laten oplopen deed pastoor Hegge op 1 juli 1940 in café Rossenberg een beroep op allen, die paard en wagen hadden, mee te willen werken aan de aanvoer van zand voor de ophoging van de vloer van de kerk en het buitenterrein. Door de spontane medewerking was het karwei in enkele dagen geklaard. De rijtijden waren zelfs geregeld: van 's morgens acht uur tot 's avonds zes uur, met een uur pauze van twaalf tot één. Op 9 oktober 1940 werden de kerk en altaar geconsacreerd door Mgr Dr J. de Jong.

Na de consecratie droeg deken W. de Grijs uit IJsselstein de eerste H. Mis in de nieuwe kerk op. De feestpredikatie werd gehouden door prof. dr B. Alfrink. Het koor zong de vierstemmige Missa Brevis van Palestrina met orgel begeleiding van Hans Ponten.

Om zes uur in de middag werd door pastoor Hegge het Allerheiligste uit de oude kerk overgebracht naar de nieuwe. Bij aankomst stond een processie opgesteld van vijftig bruidjes en een vertegenwoordiging van alle organisaties. Zij begeleidden het H. Sacrament naar het nieuwe tabernakel.

Op 10 oktober werd als eerste in de nieuwe kerk gedoopt Adriana Antonia Maria, dochter van Cornelis Josephus Peek en Johanna-Petronella Maria Vernooij.

Het eerste bruidspaar dat erin trouwde, op 23 oktober, was Hermanus Schaap en Huberta Maria Francina van Kouwen.

Kunstwerken

Het altaar van zwart, licht geaderd marmer (blue beige) is vervaardigd door Jan Eloy Brom uit Utrecht, die later ook het mooie altaarkruis aanbracht, geschonken door een parochiaan.

Het ruime interieur vroeg om verdere aankleding en verfraaiing. Voor pastoor Hegge een welkome kans zijn artistieke gevoelens volop uit te vieren. Nogal vrijmoedig deed hij hiervoor een beroep op meer bemiddelde parochianen, wat hem niet door ieder in dank werd afgenomen: "Sommigen zagen hem met schrik komen. In de parochiegids van 1965 kan hij toch met trots schrijven: "Het is opmerkenswaard, hoeveel van deze kunstwerken cadeaux zijn, die door een of meerdere parochianen zijn geschonken.

"Intussen ging de oorlog niet geheel zonder schade aan de kerk voorbij. Op 6 maart 1943 werden de drie bronzen klokken, die door de firma Petit en Fritsen uit Aerle Rixtel waren gegoten in 1940, door de Duitsers uit de toren gehaald.

Dankzij een gift van gravin de Leusse, geboren d'Alsace d'Henin, kon de pastoor al in 1940 aan Charles Eyck opdracht geven voor de muurschildering in de absis. Hij schilderde daarin de verheerlijkte Christus op de berg Thabor. In de gewelven boven het priesterkoor bracht Eyck de vier Evangelisten aan. Ze dragen ieder een oorlogs- en vredestekst, die ik voor hem opzocht in de Bijbel.

Een parochiaan had intussen de tegelvloer op het priesterkoor en in de kerk geschonken.

Voor de processiegang ontwierp de glazenier Wim van Woerkom uit Nijmegen glas-in-lood raampjes: rechts elf, met taferelen uit het leven van de patrones Barbara, links elf, die zes sacramenten in beeld brengen. Het zevende sacrament (of beter: het eerste), de doop, zou komen in de doopkapel. Daarin was de oude doopvont geplaatst. Hegge hoopte die nog eens te kunnen vervangen door een nieuwe: het bleef een on vervulde wens. Zo ook de ramen in de doopkapel. Hij had daarin glas-in-beton ramen willen laten aanbrengen door Gunhild Kristensen uit Oos-

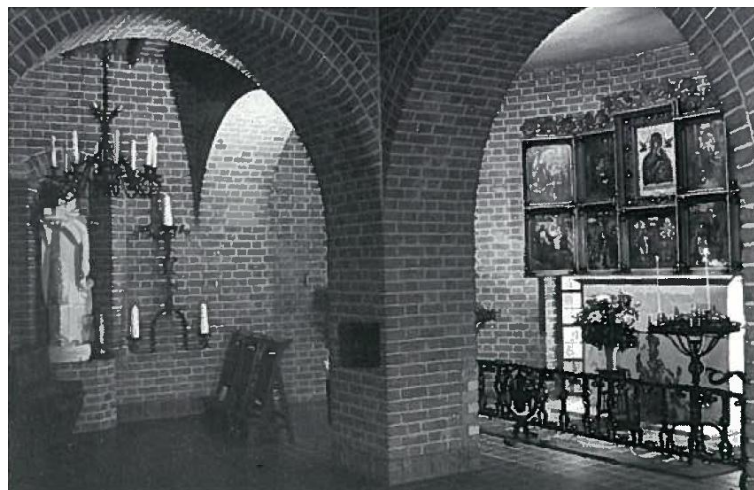
Kruiswegstatie

terbeek, die de drie ramen in het priesterkoor volgens dat procedé had gemaakt met voorstellingen van het offer van Noach na de zondvloed, de voetwassing bij het Laatste Avondmaal en de drie jongelingen in de vuuroven.

De kruiswegstaties, uitgevoerd in geglaazuurd ceramiek, zijn van de kunstenaar J.A. van Rhijn. De beeldhouwer Wim van Hoorn maakte de beelden van Christus Koning en Antonius, die aan beide zijden van het priesterkoor zijn geplaatst. Van zijn hand is ook de ceramiek achter in de kerk met de voorstelling van de H. Gerardus te paard, die de duivel bedwingt.

H. Hunfeld uit Bunnik ontwierp de wandkleden in de dagkapel en het mortuarium en het wandkruis in de dagkapel.

In het zijportaal rechts bracht de glazenier Sturkenboom uit Utrecht een glas-in-lood raampje aan met S. Christoffel en het Kind.

Mariakapel

taferelen uit het leven van Maria. is gemaakt door Wim van Woerkom.

Mevrouw Hildegard Brom-Fischer ontwierp tapijten voor de Mariakapel en het priesterkoor. Ze werden met de hand geknoopt door dames uit de parochie. Mevrouw Brom vervaardigde ook het baarkleed, dat de kist dekte bij een uitvaart en zij kleedde de door Gerard Heman uit Rotterdam in hout gesneden beelden voor de kerststal aan: ieder jaar trekt deze bijzonder fraaie kerstgroep veel belangstelling.

Ambo

De kunstsmed Henri de Groot uit Utrecht (later parochiaan van Bunnik) smeedde de beide ambo's op het priesterkoor, dat hij afsloot met een hek en communiebanken.

In het grote rond raam van het rechter transept bracht Wim van Hoorn in glas-en-lood een afbeelding aan van de H. Drieëenheid en de nederdaling van de H. Geest.

Onder de toren werd een Mariakapel ingericht. Het altaar met de ikoon van Onze Lieve Vrouw van Altijddurende Bijstand werd vervaardigd in het atelier van Jan Eloy Brom. Het drieluik met

Kerstgroep

S. Barbara

Maria

Achter in de kerk staat een beeld van S. Barbara: een werk van de beeldhouwer Albert T ermote. Als patrones draagt zij een maquette van de kerk op haar handen.

In het mortuarium zijn twee ramen, waarin Lambert Simon uit Utrecht de zeven vreugden en zeven smarten van Maria uitbeeldde.

In de kerk staan twee houten beelden: één van Maria en één van Jozef. Ze zijn van de hand van de beeldhouwer Stephanus Uiterwaal uit Utrecht.

Het beeld van Maria met het Kind is na de oorlog versierd met twee zilveren kronen, vervaardigd uit sieraden, die door parochianen voor dit doel werden afgestaan.

In 1946 werden bij het technisch bureau Jongerius in Amersfoort drie nieuwe klokken besteld: een geschenk van de parochie b.g.v. het zilveren priesterfeest van pastoor Hegge op 15 augustus 1946.

De klokken dragen de namen: Barbara - Maria - Anna. Ze werden gegoten door de Gebr. van Bergen in Heiligerlee, in de tonen gis, fis en e. De maten zijn: 97 - 108 - 122 cm. De gewichten: 575 - 800 - 1125 Kg. De kosten waren: f 11.250,-.

Van het Ministerie van Financiën kreeg de parochie later f 3.437,50 terug als vergoeding voor de in 1943 weggehaalde klokken.

Achter in de kerk, bij de zangzolder is een glas-in-lood raam aangebracht, met een voorstelling van koning David. Hij bouwde een huis voor Jaweh. "De ijver voor uw huis heeft mij verteerd", zei David van zichzelf. Pastoor Hegge mocht het hem nazeggen en met hem al die parochianen, die met hun grotere en kleinere gaven dit mooie Godshuis met zijn kostbare kunstschaten tot stand hadden gebracht.

Het is dan ook niet te verwonderen, dat deze kerk, om haar artistieke kwaliteiten werd uitgekozen door de KRO voor de eerste T.V.-uitzending van een Eucharistieviering in het aartsbisdom Utrecht. Vóór de uitzending op 11 november 1956 werd men verzocht het hoesten tot het uiterste minimum te beperken.

Een telefonische reactie op de uitzending was: "Mooier nog dan de werkelijkheid."

In 1974 werd het Parochiebestuur door de KRO ook benaderd met het voorstel aan de Barbarakerk het omroeppastoraat te verbinden met de regelmatige uitzending van de Eucharistieviering. In maart werd dit overleg echter afgekap. Waarom blijven de bronnen schuldig.

Een nieuw orgel

Voor de grote ruimte van de nieuwe kerk was het orgel uit de oude kerk met z'n 12 registers te klein. Aan een nieuw orgel durfde men zelfs niet te denken. De oplossing kwam uit Utrecht. Daar werd de Dominicuskerk op de Mariaplaats afgebroken.

Ook daarin stond een orgel van Maarschalkerweerd, gebouwd in 1872, met 26 registers. De parochie Bunnik nam het over voor f 2.000,-. Inclusief transport en opbouw kostte het f 4.000,-. Gedurende 22 jaar heeft dit orgel zijn goede diensten bewezen. Het begon echter geleidelijk aan zoveel gebreken te vertonen, dat restauratie dringend nodig werd. Deze zou, met een gewenste uitbreiding met 2 à 3 registers f 40.000,- à f 50.000,- gaan kosten. Wikkend en wegend: restauratie van het oude of een nieuw orgel van rond de f 80.000,- werd tenslotte tot het laatste besloten.

Niet alle parochianen stonden met warme sympathie achter dit besluit, althans niet achter de aanschaf van een orgel, dat zoveel geld moest gaan kosten.

In een speciale orgel brochure werd de parochianen door deken Hegge en orgeldeskundigen voorgerekend, dat, al was het bedrag hoog, de uitgave van f 40.000,- of meer voor restauratie in feite maar een halve maatregel zou zijn: het oude orgel zou geld blijven kosten.

Na advies van orgeldeskundigen m.n. Louis Toebosch, organist-dirigent in Breda, werd besloten tot de aanschaf van een Flentrop-orgel. In mei 1962 gaf kard. Alfrink de machtiging. Het kontrakt met de orgelbouwer in Zaandam werd nog in dezelfde maand getekend. In september 1963 werd het orgel, met 28 registers, in gebruik genomen, ingespeeld door Louis Toebosch, die als adviseur was aangetrokken. Hij schreef in de orgel-brochure: "dat de kerk nu de beschikking heeft over een instrument, dat tot de beste kerkorgels van Nederland mag gerekend worden. Een gelukkig samengaan van degelijk ambachtsschap naast groot artistiek vermogen."

Het oude orgel werd voor f 4.000,- verkocht aan de S. Laurentiuskerk in Bilthoven.

Uit de notulen van het kerkbestuur

Deze notulen zijn de enige bron voor een nadere beschrijving van de periode Hegge. Meer dan een droge opsomming van feiten bieden zij een inzicht in de werkplaats van de "kerkfabriek", zoals het kerkbestuur in het juridisch jargon van het kerkrecht wordt genoemd.

We citeren zoveel mogelijk letterlijk, in chronologische volgorde:

- juli 1940 stelt de pastoor voor dat de koster voortaan een toog zal dragen in de kerk. De kosten zullen hem voor de helft vergoed worden. Later besluit het kerkbestuur hem voor de eerste keer geheel te vergoeden: f 32,50

- 30 januari 1941: J. v.d. Kant wordt aangesteld tot geldophaler en ordebewaarder in de kerk tegen een jaarlijkse vergoeding van f 50,-
- oktober 1941: het salaris van J. v. Leeuwen, dirigent van het koor, wordt verhoogd tot f 250,- per jaar. Van de organist J. Wijnen tot f 150,- per jaar.
- november 1943: koster Jan van Mourik viert zijn zilveren huwelijksfeest. Als cadeau krijgt hij een rooktafeltje: de wens van de familie. Kosten: f 75,-
- december 1945: het loon van de kerkschoonmaaksters wordt verhoogd van f 2,50 tot f 3,50 per dag m.i.v. 1 januari 1956; m.i.v. 1 juli 1946 werd het f 5,-.
- januari 1946: salaris van de koster wordt f 100,- per maand in plaats van f 75,-.
- 15 augustus 1946: pastoor Hegge viert zijn zilveren priesterfeest met een Plechtige Hoogmis en Lof in de kerk en een receptie en parochierevue in de veilinghal.
- november 1946: de grafrechten worden verhoogd tot f 50,- eerste klas, f 25,- tweede klas en f 10,- derde klas.
- april 1947: de firma de Jong, die de oude kerk met opstallen en terreinen van het Kerkbestuur had gekocht voor f 16.000,- wil graag het oude kerkhof geheel ruimen.

De stoffelijke resten worden naar het nieuwe kerkhof overgebracht in een verzamel graf. De gedenksteen die men er op zou plaatsen is er nooit gekomen.

Wel werd het oude kerkhofkruis overgeplaatst.

Kruis op het kerkhof met graf van deken Heinen.

- juni 1948: het Kerkbestuur besluit tot aanbrengen van een geluidsinstallatie.
- juli 1949: de koster krijgt een nieuwe toog.
- 1 januari 1950: de koster viert zijn zilveren ambtsjubileum. Hij ontvangt f 300,- als feestgeschenk en het bestuur biedt hem een receptie aan.
- november 1951: de dirigent J. v. Leeuwen biedt zijn ontslag aan.

A. Gademán

- 15 oktober 1952: koster van Mourik treedt af. Als zijn opvolger wordt benoemd A. Gademán.
- december 1954: de heer J. Wijnen overlijdt na ruim 30 jaar organist te zijn geweest.
- 15 april 1955: de zusters vieren dat ze 25 jaar in Bunnik zijn.
- januari 1956: Zr Feliciana, die vanaf het begin leidster van de kleuterschool is geweest, vertrekt. Als afscheidscadeau krijgt ze een misaal.
- 1 januari 1957: de heer J. v.d. Kant eindigt zijn werk als begrafenisondernemer. De koster neemt die taak erbij.
- 1 januari 1958: de heer WE. van Oostrom is 25 jaar als hoofd aan de Barbaraschool verbonden. Hij krijgt een lamp als cadeau.
- september 1959: de heer A. Nieuwenhuis bedankt als grafdelver. Zijn werk wordt overgenomen door S. v. Wiggen en J. Kunneman.
- februari 1961: het kerkbestuur start met de nieuwe bijdrage-actie voor de kerk. De eerste opbrengst is f 40.000,-.

Einde

Pastoor Hegge had een zwakke gezondheid. Meerdere malen werd hij opgenomen in het ziekenhuis, waarna hij vaak een langere tijd rust moest houden.

7 Februari 1964 ging hij met emeritaat. Hij vertrok naar de Lage Vuursche, waar hij rector werd van de zusters van Onze Lieve Vrouw van Amersfoort.

Hij overleed 28 augustus 1967 en werd op 1 september begraven op het R.K. Kerkhof te Bunnik. De uitvaart werd geleid door kardinaal Alfrink.

IN VREDE

Regnerus Fredericus Hegge

Geboren te Leens (Gr.), 1 juni 1897

Priester gewijd 15 augustus 1921

Kapelaan te Utrecht H. Catharina
1 oktober 1923

Rector Huize Cunera en moderator
St. Bonifatius-Lyceum 29 augustus 1930

Professor Seminarie Rijsenburg te
Driebergen 14 augustus 1931

Pastoor te Bunnik H. Barbara 17 sept. 1937

Deken van het Dekenaat Montfoort
12 juni 1945 tot 5 november 1954

Eervol ontslagen als pastoor te Bunnik
7 februari 1964

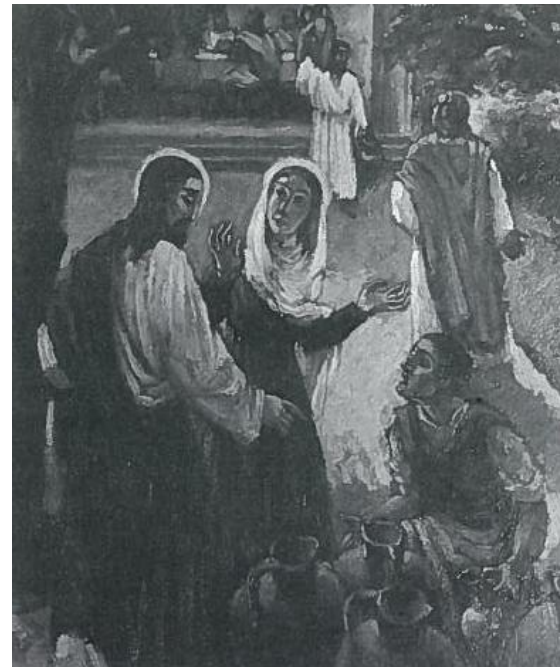
Rector St. Elisabeth-gesticht te Lage
Vuursche 7 februari 1964

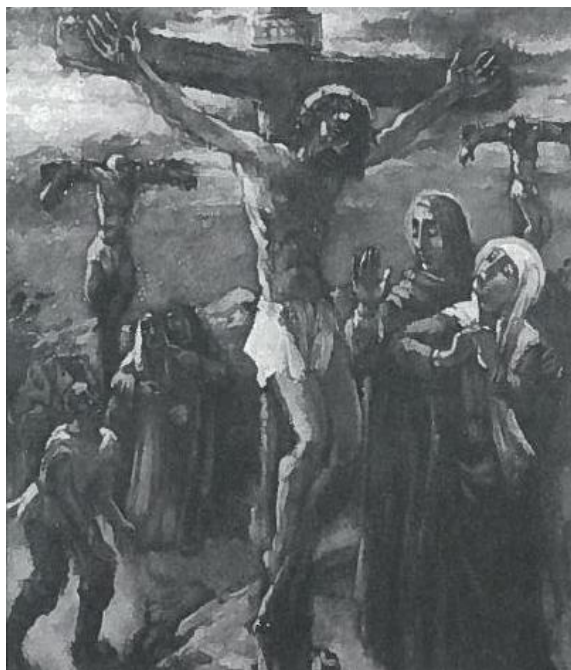
Overleden te Lage Vuursche 28 aug. 1967

Begraven op het r.k. kerkhof te Bunnik
1 september 1967.

Gewelfschildering

Engel, kerstgroep

Herder, kerstgroep

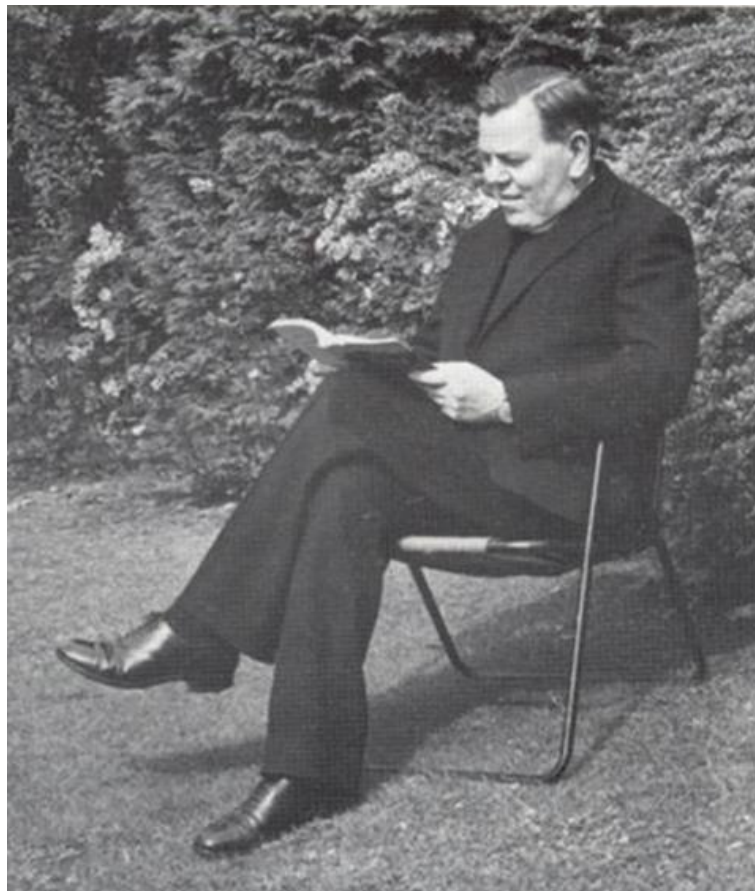
Pastoor-deken Paulus Renier Geurts (1964-1974)

Kardinaal Alfrink kende als vriend van pastoor Hegge de parochie Bunnik van zeer nabij. Zij waren collega geweest op het seminarie "Rijsenburg". Met Kerstmis en Pasen logeerde prof. Alfrink graag in de pastorie, ook toen hij later professor in Nijmegen was geworden. Hij assisteerde bij de vieringen, preekte en hoorde mee biecht, toen nog door bijna iedereen, zeker met Kerstmis en Pasen, gesproken

Johannes XXIII met kardinaal Alfrink

Tot opvolger van zijn goede vriend benoemde hij zijn secretaris Paul Geurts die om zijn verdiensten voor het bisdom de goede parochie Bunnik kreeg.

Pastoor P.R. Geurts

Hij werd 7 februari 1964 geïnstalleerd door kardinaal Alfrink zelf, die hem al op 16 oktober 1964, op voordracht van de collega-pastors benoemde tot deken van het dekenaat Zeist. Geurts, klein van gestalte, was een man met een groot verstand én een groot hart: een kostbare combinatie in pastores. Bijna 15 jaar had hij een kantoorbaan gehad als secretaris van kardinaal de Jong en kardinaal Alfrink. Voor zijn gevoel miste hij daardoor een stuk praktijkervaring, al was hij jaren lang rector geweest van het ziekenhuis Joannes de Deo in Utrecht. Met de hem eigen bescheidenheid was hij bang, dat hij niet zou beantwoorden aan de verwachtingen van een parochie, waarin intussen ook veel academici zich hadden gevestigd. Hij hield zich graag aan de wijze stelregel, die praeses Hartman van het groot-seminarie aan de studenten meegaf: "Verander het eerste jaar niets in uw parochie".

Odijk

Er kwam echter snel een grote verandering in de parochie. In een brief van 27 augustus 1964 richtte de bisschop de parochie Odijk op met de titel van de H. Nicolaas. De kerk werd op 5 september d.a.v. geconsacreerd. Voor Odijk was dit het trotse sluitstuk van ruim 25 jaar inspanning en strijd. Niet zonder verbetenheid was die soms geleverd. Pastoor Hegge had er aanvankelijk veel moeite mee, dat een deel van zijn parochie zich wilde afscheiden. Maar de kracht van een kleine hechte gemeenschap zette dit door. Er was geen rekening gehouden door het grotere Bunnik met het kleinere Odijk en dat nam het niet. letterlijk en figuurlijk werd de afstand tussen beiden groter.

Het bezwaar, dat de parochianen van Odijk voortaan altijd de spoorlijn zouden moeten passeren kon Hegge gemakkelijk ontzenuwen met het argument, dat die van Bunnik en Odijk dat al ruim twee eeuwen lang hadden moeten doen. Maar in de hitte van de strijd drong de redelijkheid hiervan niet door. Odijk zwichtte niet, zette door en won. Na 400 jaar hadden de katholieken van Odijk weer een eigen kerk.

Dankbaar aanvaardden zij de bruidsschat die de moederkerk meegaf, maar gedroegen zich daarna zeer zelfstandig als een dochter, die al te lang had moeten vechten voor haar eigen bestaan in een eigen huis. Het werd een liefde op afstand. Zij nam snel in omvang toe, dankzij de uitbreiding van het dorp en maakt het uitstekend, zeggen degenen, die vanuit Bunnik haar nog wel eens bezoeken in een weekend.

R.K. Kerk Odijk

Trefcentrum

Reeds onder pastoor Hegge waren meerdere noodoplossingen getroffen voor een ruimte waar jongeren en ouderen bij elkaar konden komen voor vergaderingen en andere bijeenkomsten. Na de oorlog kwamen de oude, in de bezetting opgeheven organisaties weer tot leven en werden er nieuwe opgericht.

In de parochie waren:

sociale organisaties:

de R.K. Werkliedenvereniging	met ongeveer 100 leden
de R.K. Bouwvakarbeidersbond	met ongeveer 30 leden
de R.K. landarbeidersbond	met ongeveer 30 leden
de R.K. Metaalbewerkersbond	met ongeveer 30 leden
de AB.T.B. (agrariërs)	met ongeveer 60 leden

jeugdorganisaties:

Katholieke Aktie voor meisjes van 17-25 jaar	met ongeveer 90 leden
Trekvogels voor meisjes van 17-25 jaar	met ongeveer 50 leden
Jongerengemeenschap voor jongens van 17-25 jaar	met ongeveer 100 leden

met als afdelingen:

R.K. Jonge Boerenbond

R.K. Jonge Arbeiders

R.K. Jonge Middenstand

Toneelvereniging WIK
(Willen Is Kunnen)
met 35 leden

R.K. Verkennerbeweging i.o.
voor jongens van 14-17 jaar

De behoefte aan een parochiecentrum met goede voorzieningen en sfeer werd steeds sterker gevoeld.

De eerste gedachten gingen uit naar een ruimte onder de kerk, "maar bij de bouw hiervan had niemand daaraan gedacht, het had makkelijk gekund. Fout", zei pastoor Hegge er later zelf van. De keuze viel op het aardappelveldje tussen het nieuwe kerkhof en het gebouw van het Wit Gele Kruis. De architect Dionysius maakte het ontwerp en in oktober 1964 begon de firma van der Tol met de bouw. Met veel schenkingen in geld en natura én met veel gratis verrichte arbeid kwam het tot stand. In de hal hangt nog een gecalligrafeerde lijst van alle vrije-tijd-medewerkers.

Het geheel kostte f 114.025,83, exclusief schenkingen en vrije-tijd-bouw.

Het werd geopend op 5 maart 1966.

De Bunniker

In oktober 1965 verscheen de eerste Bunniker. "De pastorie krijgt er een klein preekstoeltje bij" schreef pastoor Geurts in een "ten geleide" bij het eerste nummer. Hij klom er graag op, want preken vond hij belangrijk. gelovigen moeten weten wat ze geloven, vond hij. Zelf las hij veel en hield vooral de nieuwe theologie bij.

25 jaar Barbara

Op zondag 10 oktober 1965 werd dit feest gevierd. Naast de oud-kapelaans A. Goossens, dr W. van der Pol, L. v. Jaarsveld, J. de Graaf, E. Vermeulen en J. Stapel broek waren genodigd de priesters, die in de nieuwe Barbara hun Eerste H. Mis hadden gevierd: A. Kuijer, C. Maas, A. van Wiggen, S. v. Wiggen en J. Gademan, die de feestpredikatie hield.

Dit feest werd het startpunt van een Jeugdraad om "de belangen van de katholieke jeugd te dienen."

v.l.n.r. p. C. v. Wijk – br. C. v. Wiggen – p. J. Gademan – Hr. H. Maas – neomist C. Maas – mv. Maas – p. L. v. Jaarsveld – p. A. v. Wiggen – dr. p. J. de Bruijn Na vaticanum II

Op 8 december 1965 sloot paus Paulus VI in de S. Pieter het Tweede Vaticaans Concilie. Het ging er nu om de gedachten en besluiten hiervan in de parochies tot uitvoering te brengen.

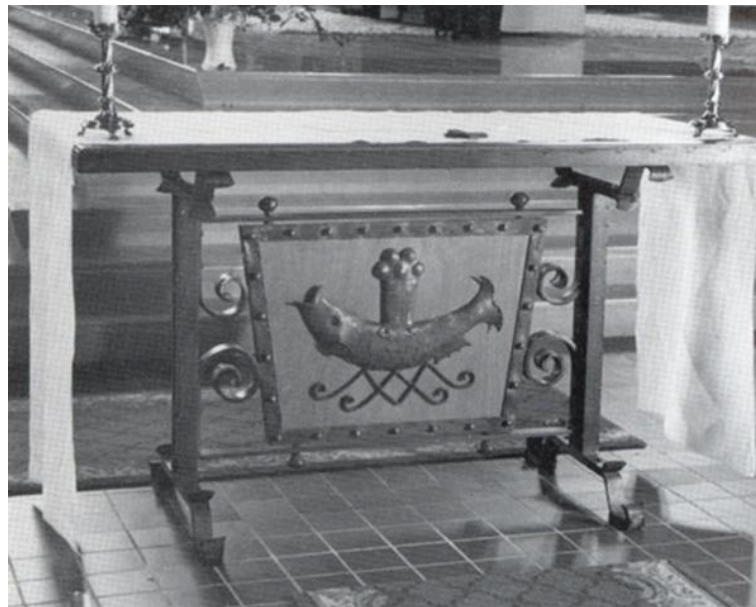
Voortaan zou de Eucharistie gevierd mogen worden in de volkstaal, rond een altaar, waaraan de priester met het gezicht naar het volk zou staan. Met de volkstaal had pastoor Geurts geen moeite: hij sprak graag de taal van het volk. Wel met de aanpassing van het altaar.

Wanneer de priester achter het bestaande altaar zou gaan staan betekende dit, dat het tabernakel zou moeten worden weggenomen en ook het grote altaarkruis. Bovendien zou de priester op die plaats voor een groot gedeelte van de gelovigen in de transepten onzichtbaar worden.

Verplaatsing van het altaar naar voren zou een ernstige verstoring betekenen van de uitgewogen verhouding tussen priesterkoor en de plaats van het altaar daarin.

Bovendien zou deze verplaatsing zeker een f 20.000,- gaan kosten. En die had het kerkbestuur niet op dat ogenblik: de gift aan Odijk, de afbetaling van het orgel en de bouw van het Trefcentrum drukten zwaar op de kerkekas.

Geurts liet de hele situatie intact, zeker ook uit respect voor wat de bouwheer van de kerk tot stand had gebracht. Hij koos voor een voorzetaltaar. De kunstenaar H. Hunfeld te Bunnik maakte een ontwerp, dat in vorm en kleur harmonieerde met het bestaande geheel. Later werd dit vervangen door het fraaie altaar dat de kunstsmid Henri de Groot vervaardigde en dat nu nog in de dagkapel wordt gebruikt.

*Vorzetaltaar (H. de Groot)
Samen-kerk*

Belangrijker dan de uiterlijke veranderingen en aanpassingen van het kerk-gebouw vond Geurts de innerlijke vernieuwing van de Kerk.

In de aula van Vaticanum II had zich een nieuw kerkbeeld ontwikkeld. Niet meer het eeuwenlang geldende beeld van de Kerk als piramide: boven aan de top de Paus, daaronder de

bisschoppen, daaronder de priesters en helemaal onderaan de beminde gelovigen, maar de Kerk als gemeenschap, "Gods volk

onderweg" (Mgr. W. Bekkers). Gelovigen niet meer als object van zielzorg alleen, maar ook subject daarvan. Alfrink zei: "Elke volwassen christen heeft echte verantwoordelijkheid voor de vitaliteit van de plaatselijke gemeente."

Om zich te bezinnen op geloof en kerk vormden zich gespreksgroepen van priesters en gelovigen, ook jongeren. Geurts was hier een overtuigd promotor van.

De Kerk raakte in beweging. In de spanning, verwarring en onzekerheid kregen de priesters steeds meer behoefte aan mensen om zich heen, met wie zij hun pastorale zorg konden delen. Het kerkbestuur zorgde wel voor de materiële en financiële zaken maar de pastorale zorg werd door de priesters gedragen. Zij alleen werden deskundig geacht op dat terrein. Maar Alfrink zei: "De leek hoeft niet per se leek te zijn in kerkelijke zaken en de priester kan theoretisch meer leek zijn dan de leek."

Met de hem eigen voorzichtigheid ging Geurts nog niet direct, zoals op veel plaatsen elders, over tot de oprichting van een parochieraad. Een opiniepeiling onder de parochianen: hoe denkt u over een parochieraad? leverde een negatieve uitslag: van de 750 verzonden enquêteformulieren kwamen er 123 terug, waarvan 110 positief stonden tegenover een op te richten raad. Van de 32 gespreksgroepen meenden de meesten, dat via deze groepen en de besturen van de bestaande organisaties voldoende overleg mogelijk was.

Er bleek veel misverstand te bestaan over de taak en plaats van een parochieraad: gaat die zeggen wat anderen moeten doen? Men hoorde er in zeggen: ik laat me door die en die niets zeggen. De pastoor schreef in de Bunniker: als het waar is dat priester en leek gelijke verantwoordelijkheid dragen voor de pastoraal en het goed functioneren van het Kerk-zijn, dan moet hieraan ook vorm en gestalte gegeven worden. De priester beperkt zich tot de verkondiging van het Evangelie, de Zielzorg, de toediening van de Sacramenten; de parochieraad gaat alle overige taken behartigen.

Er vormde zich een werkgroep, die een plan ging uitwerken en aan de goedkeuring van de parochie voorleggen. In 25 kringgesprekken werd dit plan besproken. In het algemeen reageerde men positief, zodat men besloot tot oprichting van een parochieraad. Op 9 november hield hij zijn eerste vergadering.

De agenda van de pastoor werd nu ook de agenda van de parochieraad. Gedeelde zorg werd nu ook halve zorg, al sprak ook de parochieraad niet altijd het verlossende antwoord op alle kwellende vragen.

In oktober 1966 was intussen de Nieuwe Katechismus verschenen: geen schoolboek maar een handleiding voor de volwassen christen bij zijn geloofsbeleving.

Er vormden zich 31 gespreksgroepen, elk van ongeveer 12 leden. Men kwam bij een van hen aan huis samen om zich op de inhoud ervan te bezinnen. Om het grote belang ervan maakten de pastoor en kapelaan H. Hunink zich drie avonden in de week hiervoor vrij.

Nieuwe liturgie

Geleidelijk aan groeide de vertrouwdheid met de nieuwe liturgie. Het kunnen meebidden in de eigen taal versterkte de band tussen priester en gelovigen. Het meezingen van nieuwe nederlandse kerkliederen uit de ingevoerde parochiebundel zette maar aarzelend in.

Niet iedereen was blij met de veranderingen. Voor meerderen betekenden deze verwarring. Sommigen bleven vragen om ook de latijnse zang te handhaven. Anderen vroegen om aangepaste diensten voor kinderen en jongeren. Om aan de verschillende wensen tegemoet te komen groeiden er meerdere vormen van liturgie.

Op 1 oktober 1966 werd de zaterdagavond-mis ingevoerd, waaraan gemiddeld 400 parochianen deelnamen. Omdat de vroegmis daardoor nog stiller werd kwam die met ingang van 6 november 1966 voorlopig tot Pinksteren 1967 te vervallen. Ook daarna is die niet meer terug gekomen.

Eerste communie viering

Het aantal kerkbezoekers begon in die tijd al terug te lopen. Op vijf opeenvolgende weekends in september - oktober 1966 werd een kerk telling gehouden. Het resultaat was: 1743 - 2009 - 2029

- 2047 - 2110. In het zondagavond lof kwamen in de weekends: 140 - 153 - 167 - 150 - 224 parochianen.

Het totaal aantal parochianen bedroeg eind 1966: 3176.

Bij de een werd de band met de Kerk zwakker, bij de andere sterker. Steeds meer parochianen gingen een actieve rol spelen in de liturgie: als lector en lectrice, als cantores, die de gemeentezang ondersteunden, als mede-uitreiker van de H. Communie. Er kwamen Eucharistievieringen buiten de kerk o.a. in het Trefcentrum en de Beesde; vieringen met kinderen, met name de Eerste Communieviering kregen een speelse opzet; kinderen kregen een actief aandeel in Gezinsvieringen, "spelend voor Gods aangezicht" Jongeren zongen met élan hun geloof uit, met eigen koor en combo en zelf gemaakte teksten, in eigen vieringen en volle kerken.

Waar zovelen aan de Liturgie meewerkten was onderling contact en beraad nodig.

Dit leidde tot een werkgroep liturgie, waarin vertegenwoordigers van alle medewerk(st)ers in de liturgie hun gedachten uitwisselden en hun activiteiten op elkaar afstemden.

Een tweede kerk?

Op kerkenbouwzondag 1965 was op de preekstoel gesproken over een tweede parochiekerk in Bunnik. Uit onderzoek van KASKI (Katholiek Sociaal Kerkelijk Instituut in Den Haag) bleek dat hiermede rekening moest worden gehouden binnen een termijn van 10 jaar. In het uitbreidingsplan "De Kromme Rijn" was door de gemeente plaats vrij gehouden voor een tweede kerk. De weduwe Peek had de grond daarvoor om niet ter beschikking gesteld. Er werd gestart met een bouwfonds.

De situatie in kerkelijk nederland wijzigde zich echter zo drastisch en zo snel in negatieve richting dat de bouw van een tweede kerk in het Kromme Rijngebied weer werd afgevoerd.

Bejaardenhuis

Begin 1961 had deken Hegge al de heer Mr L. Andriessen benaderd met het verzoek initiatief te nemen om tot een bestuur van een stichting te komen, die een nieuw bejaardenhuis in plaats van de S. Jozefstichting zou realiseren. Deze voldeed niet meer

aan de eisen van bejaardenhuisvesting, die daaraan in de zestiger jaren werden gesteld: het huis was oud, met slechte accommodatie, brandgevaarlijk, te klein.

Grote bedragen daarin nog investeren was niet verantwoord.

De S. Jozefstichting stond op grond van het kerkbestuur, dat ook het beheer erover voerde. In het kader van de nieuwe ontwikkelingen in de kerk achtte het kerkbestuur het juist het beheer van een nieuw te bouwen verzorgingshuis over te dragen aan een stichting die los(ser) zou staan van het kerkbestuur.

Met de heren J. Jansen en Smit vormde Andriessen het bestuur. Dit ondernam meerdere plannen om tot nieuwbouw te komen, maar deze strandden steeds op bezwaren van stedenbouwkundige en planologische instanties van Gemeente en Provincie.

Intussen werd ook in protestants-christelijke kring de behoefte gevoeld aan een voorziening voor bejaarden. Dit leidde tot contacten met de diakonieën van de Hervormden en Gereformeerden om te bezien of gezamenlijk de bouw van een groter bejaardenhuis kon worden ondernomen.

De bestaande katholieke Stichting Bejaardenzorg werd omgebouwd tot een algemene Stichting Bejaardenzorg Bunnik, waarin niet alleen de Kerken bestuursleden konden voordragen maar ook de buitenkerkelijken.

Het bestuur vormde een bouwcommissie, die alles voorbereidde. Op de koude 7 februari-morgen 1972 werd de eerste paal geslagen en in 250 werkdagen werd de bouw tot stand gebracht volgens het ontwerp van architect Dionysius.

In 1973 werd het in gebruik genomen onder de naam: Bunnichem.

Huize Bunnichem

Op 16 april 1973 trad als eerste directrice mevrouw Caron in dienst. In 1977 werd zij opgevolgd door mevrouw Putman en die in juni 1982 door de heer A.J. de Jong.

Als eerste bewoonster van het huis kwam op 21 juni 1973 mevrouw Nieuwenhuizen binnen.

Begin 1988 werd de Alfrinkschool afgebroken om plaats te maken voor aanleunwoningen, die op 23 december 1988 werden opgeleverd.

Op 28 augustus startte de bouw van de "Regenboog", die op 18 mei 1989 officieel werd geopend.

Zusters weg

Maar nog voor een nieuw bejaardenhuis gerealiseerd was vertrokken op 1 oktober 1970 de laatste twee zusters uit Bunnik. In Nederland was het aantal religieuze roepingen drastisch terug gelopen. Er was veel vergrijzing maar geen verjonging. Oudere krachten konden niet meer door jongere vervangen worden. De zusters konden de verzorging met de laatste twee krachten niet meer aan. Met het oog op de nieuwbouw waren de laatste jaren ook al geen nieuwe pensioengasten aangenomen. De zusters hadden gehoopt in Bunnik te kunnen blijven tot het nieuwe huis er was en dat was ook de afspraak. Maar de situatie van de huisvesting van de bejaarden met de gebrekkige voorzieningen van licht en warmte was zo slecht geworden, dat het voor de bejaarden niet meer verantwoord was en voor de zusters een te zware belasting werd.

38 zusters weer bijeen

Het oude gebouw was al enkele jaren afgekeurd en het nieuwe liet op zich wachten door een bouwstop op bejaardencentra. Voor de bejaarde bewoners was elders een huisvesting gezocht. Zo eindigde op 1 oktober 1970 het werk van de zusters in Bunnik.

Na een Hoogmis uit dankbaarheid en een receptie namen zij na 40 jaar afscheid.

Op 29 november 1970, waren er 38 zusters, die in Bunnik hadden gewerkt, nog eenmaal bijeen in het Trefcentrum.

Einde

Het januari-nummer 1974 van de Bunniker kondigde twee nieuwe voorstellen van pastoor Geurts aan: kennismaking met nieuwe parochianen op de pastorie en huisbezoek per groep aan huis bij een van hen.

Maar vóór het verschijnen van dat nummer was pastoor Geurts al overleden. In de 10 jaar dat hij in Bunnik was, ging zijn gezondheid ernstig achteruit, waarom hij in januari 1972 al ontslag had gevraagd als deken.

Na de preek in de Hoogmis wachtte hij in de sacristie om de H. Communie te gaan uitreiken. Toen hij niet kwam en de koster hem wilde roepen was hij daar al overleden: nieuwjaarsdag 1974. Hij werd 5 januari begraven. Ook zijn uitvaart werd geleid door kardinaal Alfrink.

Zijn laatste eigen gedachte

*Dank voor alle vriendschap en hartelijkheid.
Heel veel mensen zijn heel mijn leven lang goed
voor mij geweest.
Voor gebrek aan medeleven, hartelijkheid en
belangstelling vraag ik excuus.
Mocht ik iemand onrecht of pijn hebben gedaan,
hij moge het mij vergeven.
De heer moge mij genadig zijn.
Ik hoop op barmhartigheid.
Ik geloof in eeuwig leven, in de levende Heer.
Ik ben in Gods hand.*

Pastoor Gerardus Johannes van der Beek (1974-1986)

Er brak een pastoor-loos tijdperk aan. Wel fungeerde pastor Jos de Rooy voortreffelijk, terwijl prof. dr J. de Kok o.f.m. regelmatig assisteerde in de weekends.

Veel parochianen, die zich mee verantwoordelijk voelden voor de parochie, hebben zich in deze periode bijzonder ingezet, opdat alles zo goed mogelijk z'n voortgang zou vinden.

In september 1974 kwam pastoor G.J. van der Beek als opvolger van Geurts uit Lelystad, waar hij zeven jaar was geweest, naar Bunnik.

Pastoor G.J. van der Beek

Al spoedig ontpopte hij zijn bijzondere kwaliteiten als organisator-manager. Onder Geurts waren toch al schoorvoetend plannen gegroeid om de kerk functioneel aan te passen aan de veranderde liturgische inzichten. In november 1973 was een Adviescommissie Aanpassing Kerkgebouw benoemd. Door de dood van Geurts kwamen de activiteiten hiervan tijdelijk stil te liggen.

Het streven achter die aanpassing was de gelovigen zo dicht mogelijk te betrekken bij het liturgisch gebeuren: De afstand tussen priesterkoor en gelovigen was groot. Om deze te verkleinen en het contact te versterken stelde architect Dresmé uit Driebergen meerdere oplossingen voor, die tenslotte resulteerden in het volgende plan:

- de banken zover mogelijk naar voren plaatsen
- de communiebanken, die niet meer gebruikt werden, wegnemen en zo ruimte vrij maken voor banken.
- achter in de kerk wordt een aantal banken weggehaald en voorin geplaatst.
- In de vrij komende ruimte achter in de kerk kan de doopvont geplaatst worden en de doop bediend worden.
- de ambo's en hekken vormen een visuele barrière: door ze weg te nemen en te vervangen door treden wordt het priesterkoor meer open en toegankelijk.
- de verhoging waarop het altaar staat wegnemen en het altaar naar voren plaatsen
- van de massieve altaartombe een tafemodel maken
- in het rechter transept, dat als dagkerk fungeert, stoelen plaatsen; tevens het transept afsluiten met beweegbare wanden, waardoor het een besloten ruimte wordt voor kleinere groepen die ook afzonderlijk verwarmd kan worden
- onder de toren een mortuarium inrichten en de ruimte daartoe afsluiten
- de doopkapel wordt ingericht als Maria -kapel en afgesloten met hekwerk van het priesterkoor
- de communiebanken worden als balustrade van de koorzolder aangebracht.
- één ambo komt op het priesterkoor en blijft in gebruik als lezenaar: de ander krijgt een plaats voor het Mariabeeld.
- het tabernakel wordt op het altaar in het linkertransept geplaatst
- het altaarkruis wordt opgehangen boven het priesterkoor.

Het Bestuur was zich bewust dat men de architectonische waarde van het gebouw zoveel mogelijk moest respecteren. Ook de gevoelens van de parochianen, die moeite hadden met deze veranderingen. Men trachtte hen zoveel mogelijk te informeren over het waarom en hoe ervan. Via discussieavonden, de Bunniker, een tentoonstelling en opiniepeiling werden zij erbij betrokken. De kosten van de verbouwing werden begroot op f 150.000,-, waar van een parochiaan f 70.000,- als schenking voor zijn rekening nam. Het eindbedrag zou tenslotte f 161.829,60 worden.

Na alle hoor en wederhoor voelde het bestuur zich uiteindelijk verantwoord tot verbouwing te besluiten. Op advies van het Bouwbureau van het Aartsbisdom, dat bij de voorbereidingen betrokken was geweest, verleende de bisschop de gevraagde machtiging.

In het weekend van 13-14 december 1975 werd het nieuwe interieur met een speciale aangepaste Dienst in gebruik genomen.

Liturgie

Er was een indrukwekkende rij werkgroepen intussen gegroeid, die allen actief aan die nieuwe liturgie meewerkten:

- een herenchor, met de langste zangtraditie o.l.v. Rob Goorhuis, die 1 september 1970 tot organist was benoemd
- een dameschor, dat op 13 oktober 1974 tien jaar bestond
- een kinderchor, met een bestuur van moeders
- een werkgroep Gezinsvieringen, m.m.v. de basisscholen
- een werkgroep Jongerenmis/Jongerenchor met eigen repertoire aan liederen en zelf gekozen teksten, met slagwerk en gitaar.
- instrumentale medewerking van een aantal parochianen- het collectantencollege
- een groep van 35 misdienaars en misdienettes en acolythen
- een koster en assistenten
- lectores, die de eerste lezing, voorbeden en mededelingen verzorgden
- parochianen, die meehielpen bij het uitreiken van de H. Communie
- leidsters van de kindercrèche
- leidsters van de kindernevendienst
- groep dames (en één heer) die de kerk schoonmaakten
- een liturgisch beraad van alle medewerkers in de liturgie om de vele activiteiten op elkaar af te stemmen. Er wordt een liturgie-rooster opgesteld van de verschillen de vieringen met vermelding van het type viering, zodat de parochianen een keuze kunnen maken
- typisten van alle stencilwerk voor speciale Diensten
- bejaarden, die het vele drukwerk vouwden en nietten
- een groep dames, die eigenhandig een aantal liturgische gewaden voor priester en acolythen vervaardigden
- en last but not least: alle parochianen, die ter kerke kwamen, meebaden en meezongen en via hun bijdrage aan de kerk alle werk financieel mogelijk maakten.

Kerk, wij samen

Er was nog meer te doen dan Liturgie. Ook andere aandachtsvelden bleven aanhoudende zorg vragen. Het werkveld van de parochie was over zes secties verdeeld:

1. liturgie	4. kerk en samenleving
2. vormgeving en oecumene	5. communicatie
3. dienstverlening	6. financiën en beheer

Gelovigen werden zich steeds sterker bewust, dat zij in de Kerk niet alleen maar pastorale zorg ontvangen van priesters maar met hen ook zelf die moeten dragen voor elkaar. Zo groeide na Vaticanum II de kerk steeds meer van een priesterkerk naar een lekenkerk. Niet omdat er steeds minder priesters kwamen maar uit het besef, dat de gelovigen zelf de Kerk zijn.

Om aan dat "Kerk, wij samen" gestalte te geven publiceerden de bisschoppen van Nederland in 1979 een nieuw "Algemeen Reglement voor het bestuur van een parochie van de R.K. Kerk in Nederland."

Een nieuwe parochiestructuur werd ingevoerd: een Parochiebestuur in plaats van een Kerkbestuur en een Parochievergadering in plaats van een Parochieraad.

De parochianen konden voortaan zelf de parochievergadering kiezen en deze weer op haar beurt het Parochiebestuur, dat het algemeen pastoraal beleid voorbereidde en, na vaststelling hiervan door de parochievergadering, uitvoerde.

In een vergadering van parochianen op 8 mei 1980 werd besloten een werkgroep samen te stellen, die de uitvoering van de nieuwe structuur voor Bunnik zou voorbereiden.

In de Bunniker van oktober 1980 bracht de werkgroep deze "in beeld" onder het motto: "draai mee, in de P.V.".

Bij de samenstelling werd uitgegaan van de bestaande secties. Uit iedere sectie zouden er drie leden in de parochievergadering komen.

Na een kandidaatsstelling ook door de parochianen vond de eerste verkiezing plaats in het weekend van 20/21 december 1980. Er waren 37 kandidaten. Het stembiljet werd ingevuld door 415 parochianen. De 18 gekozenen werden 1 februari 1981 officieel door de bisschop tot lid van de Parochievergadering benoemd. Op 5 februari hield zij haar eerste bijeenkomst. Op 9 april koos zij een Parochiebestuur. Van beiden werd de pastoor voorzitter.

Om nog sterker te benadrukken, dat de gelovigen zelf de Kerk zijn, trad hij op 1 juni 1982 terug als voorzitter om plaats te maken voor een parochiaan als voorzitter. Als eerste trad aan Huub van der Maat. De pastoor bleef als begeleidend pastor lid van beiden.

Kerk - in - actie

Pastor en parochianen waren ook buiten de Liturgie zeer actief. De Bunniker geeft een levendig beeld van de parochie-in-actie:

- de ouders van de Eerste Communieantjes werden via de methode van de "Tien Stappen" en speciale katechesavonden over de Eucharistie nauw betrokken bij de voorbereiding en nazorg. Zij kregen een instructieboekje, waarmee thuis gewerkt kon worden.

1975

- in januari kwam als eerste stagiaire de theoloog Ben Piepers in Bunnik. Er zouden er nog meer volgen. Pastores-in-spe konden het hier leren
- met ingang van 1 januari vond een fusie plaats tussen het Groene- en Wit-Gele Kruis, dat in 1974 haar 50-jarig bestaan had gevierd
- in mei werd in Bunnik een afdeling van "de Zonnebloem" opgericht.

1976

- ook met de jongeren werd contact gelegd. In de periode 1976/1977 werd de jeugd tussen 12 en 16 jaar uitgenodigd op instuifavonden, waar er gemiddeld 35 kwamen
- helaas ging in 1976 het jongerenkoor ter ziele
- een belangrijk aandachtspunt was de katechese voor volwassenen. In 1976 volgden 66 parochianen op 8 aaneengesloten dinsdagavonden een cursus

1977

- 1 oktober vertrok zuster Antona, die zeven jaar de zorg voor de pastorie had gedragen als een hartelijke gastvrouw. Haar taak werd overgenomen door zr Assumpta Revenberg
- 15 oktober vierde koster A. Gademan zijn zilveren jubileum en kreeg de pauselijke onderscheiding "Pro Ecclesia et Pontifice."
- in dit jaar werd voor het eerst aan 20 oudere parochianen tegelijk de Ziekenzalving gegeven.

1980

- 20 januari was de première van een nieuw jongerenkoor
- in november werd een Liturgische Week gehouden: met stands, gespreksgroepen over de beleving van de liturgie en met aanmelding van nieuwe leden bij verschillende groepen, die meewerkten aan de liturgie.

1981

- 30 januari vertrok pastor Jos de Rooy na tien jaar in Bunnik te zijn geweest
- op 5 februari overleed op de leeftijd van 76 jaar, mevrouw Jo de Jong, die van 1964 -1971 de huishouding van pastoor Geurts had verzorgd.
- 15 maart vierde pater Jan de Kok o.f.m. in de parochie zijn zilveren priesterfeest
- 1 april verscheen de eerste MINI-Bunniker
- 22 juni vierde de parochie het zilveren priesterfeest van pastoor van der Beek, gewijd op 22 juni 1956
- in december kwam er een ringleiding voor slecht-horenden in de kerk.

1982

- 15 januari werd pater de Kok benoemd tot hulpbisschop van Kardinaal Willebrands. Op 14 maart droeg hij zijn eerste Pontificale H. Mis op in Bunnik
- in november werd de kerkradio aangelegd: thuiszittende parochianen konden nu de vieringen in de eigen kerk volgen
- 11 november werden alle documenten, die betrekking hadden op de parochie van 1853 - 1980 ondergebracht in het Rijksarchief te Utrecht.
- Alle stukken van vóór 1853 waren daar al.

Mgr. J. de Kok, ofm

Het jaar 1980 werd gekozen omdat toen de nieuwe parochie-structuur was ingevoerd.

1983

- in dit jaar ging een werkgroep "Diensten met eigen parochianen" zich voorbereiden op vieringen, waarin geen priester kon voorgaan. Daarna werden deze Diensten één maal in de twee maanden gehouden
- in november werd een begin gemaakt met het tellen van de kerkgangers. Na een jaar werd een overzicht gepubliceerd: rond de 800 parochianen namen deel aan de viering van de Eucharistie, overeenkomend met een kwart van alle potentiële kerkgangers (totaal 3500 in 1984). In het eerste vakantieweekend daalde het aantal onder de 600. In het jaar 1985 nam het aantal bezoekers nog meer af met circa 7% naar een gemiddelde van 742 personen (totaal aantal parochianen bedroeg in 1985 ongeveer 3490)
- naar aanleiding van de benoeming in december 1983 van Mgr. Or. A. Simonis, bisschop van Rotterdam tot aartsbisschop van Utrecht, verklaarden meerdere parochianen, dat zij niet langer wilden leven en werken in een Kerk, die zich zo autoritair manifesteert, zonder rekening te houden met de wensen van de plaatselijke Kerk.

1984

- na een opknapbeurt van het Trefcentrum werd dit op 23 september heropend; tevens werd afscheid genomen van de eerste beheerder A. Gademan en kennis gemaakt met de nieuwe beheerder, de familie Rutting.

1985

- begin 1985 kreeg iedere parochiaan de gelegenheid onder beide gedaanten te communiceren
 - in december stelde de Regionale Raad Krommerijnstreek aan alle parochies van de regio voor voortaan op de vooravond van een uitvaart geen Eucharistieviering meer te houden maar een Avondwake, geleid door parochianen.
- Er vormde zich een werkgroep, die deze Dienst ging voorbereiden en er ook in zou voorgaan. M.i.v. augustus 1986 werden deze Avondwaken gehouden

1986

- 28 december overleed te Eindhoven zr Antona van Geffen, die in 1971 de zorg voor de parochiehuishouding op zich nam tot oktober 1977

Vertrek

Op 14 september 1986 vertrok pastoor van der Beek naar de Petrus en Pauluskerk te Soest. Met hem traden het Parochiebestuur en de Parochievergadering af. Directe aanleiding hiertoe was de uitspraak van een arbitragecommissie in het langlopend geschil van het parochiebestuur met de dirigen-organist, dat het bestuur niet gerechtigd was de arbeidsovereenkomst met hem te ontbinden. Er werd een tijdelijk kerkbestuur benoemd, dat tussen het vertrek van pastoor van der Beek en de komst van zijn opvolger de lopende zaken zou behartigen. Dit interimbestuur werd gevormd door mevrouw Mr B. Twaalfhoven, mevrouw L. Andriessen en de heren Th. Harte, A. van Kempen en A. de Wit, terwijl pastor L. Koerhuis uit Wijk bij Duurstede als vicarius oeconomus optrad.

Er kan nauwelijks van een pastorloos tijdperk gesproken worden, want niet minder dan acht priesters traden in deze periode aan om de weekenddiensten te verzorgen.

Op 2 november 1986 trad intussen ook de heer A. Gademan af, na 35 jaar als koster zijn goede diensten verricht te hebben.

De kostersgroep

Tegelijk trad hij weer aan als begeleider van een inmiddels gevormde groep van vrijwillige kosters: mevrouw M. Rasing en de heren P. Beemer, H. van Dam, J. de Langen, A. Osterhaus en C. Veenbrink.

Pastoor Johannes Henricus Maria Eppink (1987 -)

Als opvolger van Pastoor G. v.d. Beek werd op 29 augustus 1987 door deken G. Oostvogel O.P. pastoor J.H.M. Eppink geïnstalleerd, tot dan vanaf 1980 pastor van Groot-Malburgen in Arnhem. Met hem kwam mee Zr. Monnica van Zuijlen, die de zorg voor de pastorie op zich nam.

Pastoor J.J.M. Eppink

De pastorie had intussen een grondige opknappbeurt gehad. Het woongedeelte en de ruimte voor vergaderingen en parochiële administratie werden duidelijk van elkaar gescheiden en kregen ieder een eigen ingang.

Met de komst van de nieuwe pastoor zag het Bestuur, dat

benoemd was voor een beperkte tijd met een beperkte opdracht, zijn taak volbracht en stelde het verkiezingen voor een nieuwe Parochievergadering voor. In het weekend van 30/31 januari 1988 werden deze gehouden. De nieuwe Parochievergadering koos op 20 maart een nieuw Parochiebestuur, nl. alle leden van het aftredende interimbestuur, waaraan de heer A. Rasing werd toegevoegd.

Het interimbestuur

Een belangrijk agendapunt van het nieuwe bestuur werd het groot onderhoud van de kerk. In 1987 had men al besloten tot verkoop van het Trefcentrum aan de beheerder L. Rutting, met de garantie in het koopcontract dat het centrum ook voor de parochie dienstbaar zou blijven.

Met de opbrengst hiervan kon het bestuur de restauratie van de kerk m.n. de nieuwe dakbedekking van het priesterkoor in 1989 financieren.

In maart 1988 verscheen het honderdste nummer van de Bunniker, dat moest beginnen met een in memoriam van de voorzitter van het Parochiebestuur, de heer A. van Kempen, die op 8 februari was overleden.

Terwijl pastoor Eppink zich inwerkte in de parochie zette Monnica van Zuijlen, die een opleiding maatschappelijk werk had gevolgd

A. van Kempen

gespreksgroepen op voor mensen in verliessituaties: "Van rouwen naar opbouwen".

Omdat er vrijwel geen jonge priesters meer bijkwamen waren alle parochies éénmansposten geworden. Vooral in de weekends werd de werkdruk op een steeds kleiner aantal priesters groter. Daarom besloten de pastores van de Krommerijnstreek om het advies van kardinaal Willebrands aan zijn priesters in het aartsbisdom: "op zaterdag geen extra vieringen in verband met jubilea houden", over te nemen.

Met ingang van 1 september 1988 werd dit besluit van kracht.

Zuster M. van Zuijlen

Gemeenschap

Om de parochianen zo nauw mogelijk bij het werk van de Kerk te betrekken presenteerden in het weekend van 1-2 oktober 1988 de verschillende secties via stands in de kerk hun activiteitenpro-

gramma: de secties Communicatie, Dienstverlening, Financiën en beheer, Kerk en Samenleving en de Vredeswerkgroep, Liturgie, Vorming en Oecumene gaven acte de présence ter bevordering van de gedachte: "Kerk, wij samen."

Reeds kardinaal Willebrands had bij de presentatie van de aktie Kerkbalans al eens opgemerkt, dat er in de weekends meer vrijwillig(st)ers in de Kerk actief waren dan in de sportwereld.

De betrokkenheid van de gelovigen bij de Kerk had in de meeste parochies ook zijn uitdrukking gekregen in de benoeming van een leek tot voorzitter van het Parochiebestuur.

Op 1 januari 1989 werd door de Nederlandse Bisschoppenconferentie een nieuw "Algemeen Reglement voor het bestuur van een parochie van de R.K. Kerk in Nederland" van kracht. Voortaan zou de pastoor weerd voorzitter van het Bestuur moeten zijn, terwijl naast hem een van de leden als vice-voorzitter zou fungeren.

In de meeste parochies werd dit nieuwe reglement met gemengde gevoelens ontvangen.

Men proefde er een terugdraaien van de verantwoordelijkheid van de gelovigen in en een opnieuw vercleraliseren van de Kerk, een restauratie van het oude kerkbeeld vóór Vaticanum II. In feite veranderde er weinig. De pastoors zetten alleen als voorzitter hun handtekening en de vice-voorzit(s)ters fungeerden gewoon door als voorzit(s)ter.

Voor een pastoor alleen in de grotere parochies werd het onmogelijk via een bezoek huis aan huis kennis te maken met de parochianen. Pastor Eppink ging daarom weerd door met "omgekeerd huisbezoek" aan de pastorie. Per avond worden bewoners van een aantal straten uitgenodigd aan de "pastorie-achterom". Uit de goede deelname bleek dat het initiatief aansloeg.

Parochie-administratie

Omdat met ingang van 1 januari 1990 ingevolge de wet op de Gemeentelijke-Bevolkings-Administratie (GBA) het lidmaatschap van een Kerk niet meer in de burgelijke administratie wordt opgenomen en de Kerk niet meer via het gemeentelijk bevolkingsregister de adressen van ingekomen en vertrokken katholieken krijgt, werd het noodzakelijk dat parochianen zelf zich melden of afmelden. Dat kan men doen via een bericht aan de pastorie of ook via het PTT-verhuisbericht.

De sectie Communicatie zette een automatisering van de parochie-administratie op, die de mutaties, ook in de samenstelling van de gezinnen door geboorte, huwelijk, vertrek of overlijden, verwerkt.

Elkander dragend in geloof

Er worden vandaag vaak lelijke dingen gezegd over de Kerk als instituut, die met haar machtsstructuren alles van bovenaf regelt en waarin de gelovigen alleen maar object van zielzorg zijn: zij worden verzorgd door Paus, Bisschoppen en Priesters: die geven de Sacramenten, Gods Woord en Geboden door. De gelovigen ontvangen van hen de Sacramenten, geloven wat hen te geloven wordt voorgehouden en doen wat hen geboden wordt.

Vandaag beleven we de Kerk graag als gemeenschap van broeders en zusters in het geloof, waarin wij elkaar dragen. Nu zelf subject van zielzorg ook: verantwoordelijk voor elkaar. Geen eenzijdige priesterkerk meer. De gelovigen zijn zelf de Kerk. Iedereen is daarin belangrijk, niemand onmisbaar. Niet met een pastor maar met de inzet van allen staat of valt de parochie.

Op 4 mei 1989 ontving een van hen een pauselijke onderscheiding: de heer W. van Asch kreeg "Pro Ecclesia et Pontifice" vanwege zijn bijzondere verdiensten voor de parochie Bunnik. Op 2 september 1989 werd een vernieuwd en uitgebreid Trefcentrum geopend: voor de onderlinge band en communicatie een belangrijk trefpunt.

Kerk en koor

Een gereformeerde organist liet op zijn grafsteen beitelten: "Houdt dan de lofzang gaande voor de Heer, die leven doet".

In Bunnik doet dat sinds 1925 het herenkoor 'In honorem Dei'. Maar hoe was het dan vóór die tijd?

De vroegmis was altijd stil. Maar een Hoogmis, trouwmis en uitvaart zonder koor kunnen we ons moeilijk voorstellen.

De eerste dirigent was Jan van Leeuwen, aannemer in Bunnik. Tot eind 1951 had hij de leiding, maar ook na zijn aftreden kwam hij vaker terug, want zijn opvolgers Jaap Markten en Alex de Vries wisselden snel. Dan was Van Leeuwen er weer, die de gaten opvulde, tot met de komst van Gé van Leeuwende directie weer in vaste hand kwam.

Organist was de stoffenkoopman Jo Wijnen, die het tot zijn dood in 1954 zou blijven. Een orgeltrapper zorgde voor de luchttoevoer naar het orgel met 12 registers.

Het koor had het niet breed op de hoge benauwde zangzolder links van het orgel.

Aan de rechterkant was plaats voor 40 mannen.

Aan beide kanten was het gezellig. De laatste dorpsnieuwtjes en schandaaltjes werden er uitgewisseld onder de preek. Zangers en gewijde spreker konden elkaar nauwelijks zien. Bij zijn Amen schoot iedereen weer uit de startblokken. Bovendien: wie zingt bidt dubbel. Het koor had dus al een ruime portie geleverd vóór gebeden, lezingen en preek begonnen. "In honorem Dei" (ter ere Gods) werd zo wel als een rekbaar begrip gehanteerd. Maar het was wel allemaal "pro Deo" (om niet).

De notulen van het Kerkbestuur op 2 oktober 1941 vermelden, dat de dirigent voortaan f 250,-- zal ontvangen en de organist f 150,--. Hoe hoog, of beter hoe laag, de honorering daarvoor was laat zich raden. In 1947 werden de opbrengsten voor de koorkas "verhoogd": voor een eerste-klas-mis werd het f 20,--, voor een tweede klas f 10,-- en voor een derde klas f 5,--.

Het repertoire was Gregoriaans en meerstemmig. Perosi, Palestrina, Cuijpers en vele anderen waren de favoriete componisten. Alles in het latijn.

De gelovigen "hoorden" alleen de mis. Zij hadden geen stem in de kerk. Zo was het altijd in de oude kerk en aanvankelijk ook nog in de nieuwe kerk. Een onbevredigende vorm van Eucharistie vieren.

Paters Norbertijnen en Franciscanen trokken intussen door dorp en stad van Nederland om in misweken de gelovigen tot een beter verstaan van de Mis als het Offer van de hele Kerk – mijn én uw Offer – en tot meer actieve deelname daaraan te brengen. Zij gingen mee-antwoorden en –zingen in het latijn van o.a. de 8e Gregoriaanse Mis.

Op verzoek van pastoor Hegge bleef het koor na de Hoogmis een tijd na om met de gelovigen de "volkszang" in te studeren.

Het bleven echter probeersels in de marge. De gelovigen bleven overwegend zwijgende toeschouwers en toehoorders.

In 1951 was intussen een jongenskoor opgericht met 18 leden. Op 11 november 1956 zong het koor in de eerste T.V.-uitzending van een Eucharistieviering in het Aartsbisdom. In 1960 volgde een tweede vanuit de Barbarakerk.

In de moedertaal

Op een tot in het hart vernieuwde liturgie moesten we wachten todat het Tweede Vaticaans Concilie uitsprak: de gelovigen zelf zijn de Kerk. Liturgie is de Dienst van heel Gods volk. Niet om "bij te wonen" maar om zelf te "doen", in een samenspel van priester en volk, acolyth en lector, cantor en koor, mannen en vrouwen. Allen bidden en zingen mee, in de eigen landstaal.

Kerkmusici componeerden nederlandse missen. Met anderen was het met name de Jezuiet-dichter-schrijver Huub Oosterhuis die tussen 1957 en 1982 ongeveer 200 liedteksten schreef voor kerkelijk gebruik, velen op muziek gezet door de componist Bernard Huibers.

Velen werden geleidelijk gemeengoed in de parochies.

Meerdere koorzangers, geroutineerd in het oude repertoire, voelden zich verdrongen en overbodig geworden nu de hele kerk

in het nederlands ging meezingen. Zij verlieten het koor, met pijn en heimwee naar het oude vertrouwde geliefde repertoire.

Het werd voor meerdere heren ook steeds moeilijker "even" weg te lopen van het werk om in een rouw- en trouwmis te gaan zingen in de week. Iedereen trouwde toen nog in de kerk.

Een aantal dames, die lid waren van het gemengde koor "Con amore" (met liefde) werd gevraagd voor die diensten, waarbij de heren verstek moesten laten gaan.

Aangevuld met de dames-leden van het voormalige gemengde koor "Animato" ontstond zo een gelegenheidskoor, waaruit in 1964 het dameskoor werd gevormd, dat de rouw- en trouwdiensten ging verzorgen.

September 1970 gaf Gé van Leeuwen de dirigeerstok over aan Rob Goorhuis.

Naast het eigen repertoire van de dames: voornamelijk nederlandse liederen en dat van de heren: Gregoriaans en meerstemmige missen, groeide nu een gezamenlijk repertoire van met name polyphone muziek, vooral op feestdagen en luisterrijke omlijsting van de Eucharistie.

Er kwamen cantores en cantrices, die met hun/haar sonore stemmen de samenzang in de andere weekenddiensten inspireerden en ondersteunden.

Het kinderkoor "de Barbarazangertjes" laat regelmatig een eigen geluid horen.

Met ere mag vermeld worden dat Herman van de Brug op 8 april 1989 vijftig jaar lid was van het koor. Met zijn twaalfde zong hij al in het jongenskoor. Met zijn zeventiende ging hij over naar de heren.

Een andere eervolle vermelding gaat naar het dameskoor, dat op 29 oktober 1989 zijn 25-jarig bestaan vierde. Vijf dames waren al die jaren lid: Annie van de Brug, Letta Giezen, Bets van der Kant, Riek Nieuwerth en Riek Schols. Zij ontvingen bij die gelegenheid de zilveren onderscheiding van de S. Gregoriusvereniging en het daarbij horende ere-diploma.

Een gevarieerd aanbod van kerkzang komt tegemoet aan de wensen van de gelovigen, wier muzikale smaak ook verschilt.

Het streven naar een harmonieus laten samenklinken van de oude koorzang met de nieuwe geluiden van het eigentijdse nederlandse kerklied verliep in iedere parochie niet zonder dissonanten. Niet zelden wil de een of de ander de boventoon voeren.

Diabolus heet het kerkduiveltje, dat volgens boze tongen het eerst op het koor komt. Ze vertellen er niet bij op welk koor: het priesterkoor of het zangkoor. Zoals op vele plaatsen deed het dat ook in Bunnik.

Diabolus betekent: verdeler. En hij deed ook hier zijn naam die twijfelachtige eer aan: hij zaaide verdeeldheid. Het strekte niet allemaal "in honorem Dei" (tot meerdere eer en glorie van God). Maar "Die troont in de hemel, Hij lacht" (psalm 2): Hij is in de loop der eeuwen aan erger wanklanken vanuit de Kerk gewend geraakt.

Gregorius en duivel

Kerk en Charitas

Niet alles in de Evangeliën is zonneklaar. Over veel kan men van mening verschillen, maar niet over de voorkeur van Jezus voor de armen. Los van hen kom je Hem niet tegen. Gods-dienst zonder armen-dienst bestaat niet voor Hem.

Het eerste dat de apostelen na Pinksteren dan ook doen is diakens aanstellen, die "de zorg voor de ondersteuning" (Hand. 6) op zich namen.

De eerste diaken was Stefanus, die ook de eerste martelaar werd. Vanaf dit begin is er een lange traditie van armenzorg in de Kerk. Vanaf omstreeks 1840 was die in Bunnik in handen van een armbestuur: een college van vier welgestelde boeren.

Armenzorg droeg nog een duidelijk stempel van liefdadigheid en bedeling.

De hulp bestond uit het geven van geld of goederen in natura, zoals een broodbedeling aan de armen bij gelegenheid van de begrafenis, jaargetijde of huwelijk van een welgestelde parochiaan.

Op de tafel in de bijsacristie lagen de heerlijk geurende vloerbroden van bakker Muizenaar opgestapeld, waar wij als misdienaar de lekkere korsten afbraken.

Bij een bijzondere nood was er soms ook een bijzondere bedeling; zoals dekens in de harde winter van 1902 en brandstof in die van 1919, waarvoor baron van Hardenbroek 20 zware beuken ten geschenke gaf ter waarde van f 1.000,--.

In een schrijven van januari 1917 verklaart de plaatselijke huisarts Brevee f 200,-- ontvangen te hebben van het armbestuur voor de verzorging van R.K. armen.

De tweede collectezak op zondag was de armenzak met het rinkelende belletje, waarin iedere kerkganger de bekende kerkcent als duit deed. Volgens de boekhouding schommelde de opbrangst tussen de 10 en 23 gulden.

Iedere week kwamen de armmeesters bij elkaar in de bijsacristie – de kerkmeesters vergaderden in de pastorie, want verschil moet er zijn – om de centen te tellen, te boeken en de lopende "gevallen" te bespreken. Eenmaal in het jaar "visiteerde" de deken het bestuur om de boeken en het beheer te controleren.

Voor gezinnen met veel kinderen en te weinig inkomen of te weinig steun van de gemeente bij werkloosheid en ziekte is het armbestuur vaak de redding in de nood geweest.

Met het verbeteren van de sociale omstandigheden in de naoorlogse jaren werd de nood gelukkig kleiner. Tegelijkertijd nam de burgerlijke overheid met de Bijstandswet een groot deel van de armenzorg over.

Wel ontstonden er nieuwe noden, die niet direct met geld van het armbestuur te lenigen waren maar professionele hulp vroegen, welke met subsidie van het armbestuur werd mogelijk gemaakt. Zo kreeg het begrip Charitas een aanzienlijke verruiming: niet alleen geldelijke of materiële nood viel eronder, maar ook psychische en sociale nood.

En belangrijk was: niet liefdadigheid maar récht op hulp in nood werd steeds meer het sleutelwoord in de omgang met mensen, die zich zelf niet meer konden redden.

Of anders gezegd: niet bedélen maar samen-delen. Met een eigentijdse term genoemd: solidariteit met de zwaksten. Het recht van de zwaksten ging steeds sterker gelden: een gelukkige omkeer in het denken over armen en armenzorg.

Parochiële Charitas Instelling

Op 2 september 1964 kwam er een nieuw bisschoppelijk reglement, waarin deze nieuwe gedachten over charitas tot uitdrukking kwamen.

De historisch belaste naam Armbestuur verdween. Menige arme had pijnlijke herinneringen aan de neerbuigende houding, waarmee de hulp, vaak afgebedeld, als een gunst werd verleend.

Er kwam een Parochiële Charitas Instelling (P.C.I.). Haar op-dracht werd het hele scala van menselijke noden.

En de charitas werd als verantwoordelijkheid van de hele parochie gesteld, die men niet met de oude kerkcent kon afdoen.

Op 5 juni 1961 was in de parochie al de laatste collecte met de armenzak gehouden. In plaats daarvan kwam een jaarlijkse vaste bijdrage van het kerkbestuur aan het armbestuur: f 1.500,--.

Om de parochianen nauwer bij het werk van de P.C.I. te betrekken ging men in maart 1979 over tot een jaarlijkse grote collecte in november. De opbrangst in 1979 bedroeg: f 1.223,60.

Naast de P.C.I. waren ook andere organisaties in de parochie actief op het terrein van hulpverlening, zoals maatschappelijk werk en gezinszorg, die door de P.C.I. financieel werden ondersteund. Verder ook: wijkverpleging, Zonnebloem, bejaardenzorg, Kerstactie Katholiek Vrouwengilde, hulpdienst, ziekenbe-

zoek, vervoer naar de kerk enz.

In 1975 werd besloten tot coördinatie van de vele activiteiten en die onder te brengen bij de charitas om ze meer gestalte te geven en verder uit te bouwen.

In 1980 nam de P.C.I. het initiatief om van de Eucharistievieringen in de kerk bandopnamen te maken voor zieke en thuis-zittende parochianen. Pasen 1981 was de eerste opname. De P.C.I. zorgde voor de distributie.

Al spoedig ging men over op de kerkradio. De P.C.I. stelde zich garant voor de kosten van de aansluiting op de telefoon, als die voor parochianen bezwaarlijk bleken.

Omdat charitas niet een zorg van alleen de P.C.I. is maar van héél de parochie, heeft de P.C.I. in de meeste parochies ook zitting in de parochievergadering, die de verantwoordelijkheid draagt voor het hele parochiële gebeuren, waarin de charitas een eerste zorg moet zijn.

Kerk in verandering

Met heimwee denken oudere parochianen nog terug aan veel uit het kerkelijk leven van vroeger, dat verloren ging. Voor hen was lang niet iedere verandering ook een verbetering.

“Jullie hebben alles maar afgeschaft” werd een vaak geuit verwijt aan het adres van de priesters. Hebben zij dat gedaan? Zij spelen graag de zwarte Piet terug naar de “beminde” gelovigen, dat zijn het zelf hebben laten afweten.

Laat ons de schuld in het midden laten. Zeker is dat veel, waaraan men gehecht was, is verdwenen uit het Rijke Roomse Leven van weleer. Dat bood een bont palet van kerkelijke gebruiken, verplichtingen en devoties in de loop van het kerkelijk Jaar.

Jongeren luisteren vaak met verbazing en geamuseerd naar wat ouders daar over vertellen. Een vergelijking van wat 50 jaar geleden nog door iedereen gepractiseerd werd met het kerkelijk leven van nu geeft een beeld van ingrijpende veranderingen. Wat overal gebeurde, in de laatste 25 jaar vooral, speelde zich ook in Bunnik af.

Voor de ouderen roep ik graag dat verleden nog eens terug: weet je nog wel oudje? En wie weet, als jongeren het lezen: misschien leidt het nog tot een vrolijk gesprek aan tafel van jong en oude over kerk, geloof en omstreken.

Doop

Veel moeders kregen veel kinderen maar waren er nooit bij, als het kind gedoopt werd, want het gebeurde op de dag van de geboorte of direct erna. Als het kind ongedoopt zou sterven – wat bij de minder medische toestand toen eerder moest gevreesd worden dan tegenwoordig – zou het vanwege de erfzonde niet in de hemel komen. Het zieltje ging dan naar het voorgeborchte van de hemel, een vinding van de theologen. Het kindje werd ook niet in gewijde aarde begraven, maar “achter de heg”: voor de toch al bedroefde ouders nog een verdriet erbij. Voor ons onbegrijpelijk nu.

Geleidelijk aam begon men de doop uit te stellen tot het moment dat de moeder erbij kon zijn. Kardinaal Alfrink was daar aanvankelijk wel tegen, maar als eminent pastor gaf hij zich gewonnen aan de moeders. Het kind werd nu niet meer gedoopt in een vlugge latijnse dienst op een door-de-weeks middaguur, niet zelden zonder de vader erbij, maar in het weekend met veel familie en kinderen erbij. Soms ook in een Eucharistieviering waar de hele parochie bij is of in een gemeenschappelijke doopdienst van meerdere kinderen tegelijk. Zo'n viering geeft ook duidelijker uitdrukking aan de gedachte, dat het kind door de Doop in de Kerk wordt opgenomen.

Niet meer als een sacrament, dat noodzakelijk is voor de vergeving van de erfzonde, wordt de Doop gevierd maar als teken, dat het kind bij God en de Kerk hoort.

Het voorgeborchte is intussen door de theologen afgeschaft.

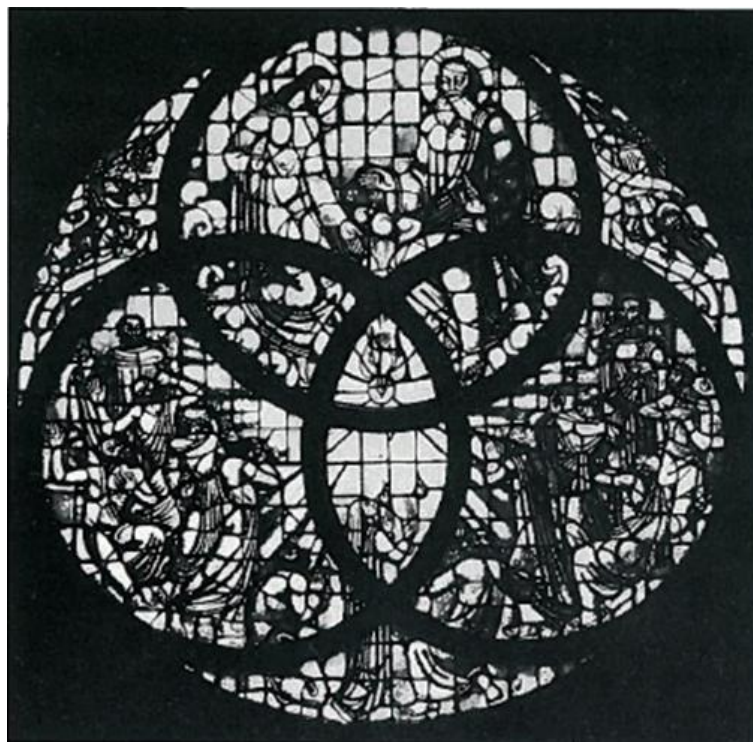
Jammer is wel, dat tussen geboorte en Doop soms te lang gewacht wordt.

Vormsel

Eenmaal in de vijf jaar kwam de bisschop het H. Vormsel toedienen in kleinere parochies. Vijf jaargangen van de lagere school ontvingen het tegelijk. Ouders waren er niet bij. Het onderwijzend personeel fungeerde als surveillant om tijdens de lang durende “plechtigheid” enige orde te bewaren in de woelige massa.

De H. Geest landde wel in een storm. Een notabele parochiaan en zijn echtgenote traden als peter en meter van allen op.

De enige herinnering aan hun vormsel is voor velen alleen de “kaakslag” die je kreeg.

Glas in loodraam Alleheiligste Drieëenheid

Als afsluiting van de lagere school deed je in de zesde klas de Plechtige Communie: gróót aannemen ook genoemd, tegenover de Eérste H. Communie. Je hernieuwde je doopbeloften en legde als kind van twaalf met de hand op het Evangelieboek de eed van trouw aan Christus af. Je meende het echt al besepte je helemaal niet wat dat inhield.

Geleidelijk aan begonnen we in te zien, dat dit een overvragen van een kind was. Om toch een afsluiting van de lagere school te hebben organiseerden we in de zestiger jaren een Dankfeest, voorafgegaan door een Jeugddriedaagse, ergens in een Jeugdherberg, een lekker uitje in schooltijd.

In de zeventiger jaren gingen we de schoolperiode afsluiten met de toediening van het H. Vormsel aan de jongens en meisjes van de zesde klas, groep acht nu geheten. Door een betere catechetische voorbereiding van kinderen en ouders won dit ondergevalueerde sacrament weer aan betekenis. De ouders presenteren nu zelf de kinderen aan de bisschop en de kaakslag is nu een stevige handdruk geworden, waarmee hij je welkom heet in de Kerk, waartoe je door je Vormsel nog meer gaat behoren.

H. Eucharistie

De meest ingrijpende verandering sinds het Tweede Vaticaans Concilie is zeker de viering en beleving van de H. Eucharistie. “De H. Mis is het onbloedig Offer van Christus” leerde de oude catechismus. Alleen de priester kon de Mis “doen”. Hij deed die met het gezicht zo mogelijk naar het Oosten gericht en met de rug naar het volk, aan een altaar in een priesterkoor ver van de gelovigen af, in de voor hen onverstane taal van het latijn, voor een deel ook in stilte door hem gezegd. In de stilte van de consecratie kwam Christus werkelijk tegenwoordig op het altaar en in de Communie bij ons.

Voor de gelovigen golden de geboden: “op zondagen en verplichte feestdagen de H. Mis bijwonen (“met goede manieren”) en “in de Paastijd de H. Communie ontvangen”.

In de vroegmis ging men te Communie, daarom ging men ook naar de vroegmis. Anders ging men naar de Hoogmis. Men had een grote, soms bijna angstvallige eerbied voor het H. Sacrament. Velen communiceerden dan ook alleen als ze eerst gebiecht hadden. Men ontving de H. Hostie op de tong, want ongewijde handen mochten die niet aanraken. En men ging “nuchter” te communie, dat wil zeggen zonder iets gegeten of gedronken te hebben vanaf middernacht.

Voor al voor agrariërs, die op zondagmorgen eerst hun vee hadden moeten verzorgen, was dit een extra belasting. Zij kwamen dan ook altijd naar de vroegmis. Zo ook de moeders in verwachting of die een kind voedden. Zij konden trouwens dispensatie krijgen en mochten dan water drinken.

Schoorvoetend heeft de Kerk dit gebod verzacht, blijkbaar met tegenzin, uit bezorgdheid, dat de eerbied voor het H. Sacrament eronder zou lijden. Het nieuwe kerkelijk wetboek handhaaft in canon 919 nog de verplichting van tenminste één uur vóór de H. Communie zich te onthouden van spijs en drank, met uitzondering van water en geneesmiddelen.

Reeds paus Pius XII riep de gelovigen op tot een meer actieve deelname aan de Eucharistie als het Offer van de hele Kerk: priester én gelovigen.

Eerst het Tweede Vaticaans Concilie gaf de grote impuls aan een tot in het hart vernieuwde liturgie als de eredienst van heel Gods volk.

Met creatieve fantasie wordt die sindsdien gevierd. Elders vindt u een nadere beschrijving van de vele liturgische activiteiten.

Voor al met kinderen is het een feest samen te komen, waarbij de lach doorbreekt en zij spelend voor Gods aangezicht de Blijde Boodschap uitstralen.

Tabernakel

Jongeren geven tekenen van hoop in eigen vieringen, met self-made teksten en muziek. Onbevange, met élan en idealen laten zij zien: Gods beloften liggen niet in de verte maar zijn jeugdig in ons midden. Met combo's geven zij uitbundig uiting aan het heilig vuur.

Jong en oud beleven de Eucharistie vandaag minder als het Offer van Christus maar als een samen-zijn aan de Tafel van de Heer met Hem en elkaar.

Iedereen neemt dan ook deel aan de Maaltijd. Sommigen zijn hierover verontrust, nu de band biecht-Eucharistie geheel is verdwenen. Zij zien hierin een teruggang in eerbied voor het H. Sacrament.

Andere uitingen van de Eucharistische devotie raakten geheel op de achtergrond en verdwenen, zoals het Lof op zaterdagavond en zondagmiddag. De mostrans, waarin de H. Hostie werd uitgesteld en vereerd, staat nu als een kostbaar kunststuk in de kluis.

Ieder jaar was er veertig-uren-gebed: drie dagen was het Allerheiligste uitgesteld, dat velen in de loop van de dag gingen vereren. Het triduüm werd geleid door een pater, die iedere avond in het Lof preekte en bij de plechtige sluiting ervan gaf hij de pauselijke zegen met aflaat.

Ook op Witte Donderdag was de gehele dag het Allerheiligste uitgesteld ter aanbidding, waar velen aan deel namen.

De Eerste Vrijdag van de maand was gewijd aan het H. Hart: 's morgens was er een gezongen H. Mis en 's avonds Lof, waarin de zegen met het Allerheiligste werd gegeven.

En met het Lof verdwenen de prachtige hymnen als Adoro Te, Ave Verum, Tantum ergo en vele andere. Ook de Lofzang van Maria, het Magnificat wordt niet meer gehoord. Een verlies.

Biecht

En masse hebben jong en oud in vrij korte tijd, in dorp en stad de oude biechtpraktijk opgegeven, zonder pijn, eerder met een zucht van verlichting.

Elke zaterdagmiddag en vooral voor de grote feesten zaten priesters uren in de biechtstoel. Veel gelovigen biechtten eenmaal in de maand of nog vaker. Met Kerstmis en Pasen vormden zich lange rijen voor de biechtstoel. Als men geen vaste biechtvader had schoof men aan waar je het kleinst aantal wachtenden voor je had of bij degene die het het vlugste deed of het minste vroeg of wat hardhorend was.

“Ten minste eenmaal per jaar biechten” en “in de Paastijd de H. Communie ontvangen” waren twee van de vijf geboden van de H. Kerk.

Er was een duidelijke band tussen biecht en Communie. Velen voelden zich pas waardig als ze eerst gebiecht hadden. Wie zijn Paasplicht goed wilde volbrengen was verplicht eerst te biechten als men doodzonde had gedaan. En daar was niet veel voor nodig.

Velen leefden met een sterk zondebesef en angst voor de hel. Met name op het gebied van de sexualiteit gold vrijwel iedere beleving daarvan buiten het huwelijk als doodzonde. Dit heeft zeker de biecht voor jongeren in de puberteit en verkering en voor gehuwden, die aan geboorteregeling deden (geboortebeperking heette dat en de pil was nog niet uitgevonden) tegen gemaakt.

Overtreding op andere gebieden, zoals liefdeloosheid en onrechtvaardigheid, werden als minder ernstig aanvoeld, terwijl deze juist in de Schrift als hét kwaad worden gebrandmerkt. In zijn bekende T.V.-toespraak van 21 maart 1963 sprak Mgr. W.

Bekkers van Den Bosch een voor velen bevrijdend woord: “gehuwden bepalen zelf in eigen geweten de grootte van hun gezin.” In die jaren zijn de gehuwden bevrijd van een loden last; katholieken met een nauwgezet geweten herkregen een normaal huwelijksleven en de anderen, de meesten, ontdekten opgelucht dat hun zondig leven vroeger niet zo zondig was geweest” schrijft drs H. Müter.

Voor steeds meer katholieken werd het geweten de laatste norm voor wat zij goed of kwaad vonden. Met name op het gebied van de beleving van de liefde in en buiten het huwelijk ging men vrijer denken en leven. Angst en zondebesef op dit gebied namen af. Ook de katholieken leefden in een wereld waarin het taboe op het seksuele verdween en omsloeg in een bijna ongebreidelde vrijheid. Het gold vroeger tot de goede zeden dat verloofden niet onder één dak slapen. Nu gaan zij eerst jaren samenwonen en – leven voordat zij gaan trouwen.

De behoefte aan het minst favoriete sacrament werd steeds minder gevoeld.

In plaats van de privé- of oorbiecht ontstond in alle parochies de boeteviering: aan de hand van de Schrift, een overweging en gewetensonderzoek bezint men zich met elkaar op zijn leven. Het samen-zondig-kerk-zijn vindt zijn uitdrukking in het samen-schuldbelijden en God en elkaar om vergeving vragen.

De gedadeverkondiging geldt volgens de bisschoppen wel niet als de sacramentele absolutie in de biecht, maar de gelovigen beleven het wel zo en gaan in vrede naar huis.

Zelfs meer behoudende parochianen, die moeite hebben met al die veranderingen in de Kerk, blijken ingenomen met deze boetepraktijk.

Vaak hoort men de wat cynische opmerking: “de psychiater heeft de plaats van de biechtvader ingenomen.” Velen vonden vroeger in de privé-biecht de gelegenheid voor een persoonlijk gesprek met een priester over hun problemen. Het is zeker een verlies, dat deze spontane mogelijkheid is verdwenen. Schuld kan als een last drukken op een mens. Niet zelden was de absolutie het bevrijdende woord, dat hem ervan verlost.

De belijdenis met het onbenullige kinderlijke rijtje, altijd hetzelfde, of de gêne, die men moest overwinnen bij het opbiechten van de scabreuze zaken hebben de biecht tegen gemaakt en bijgedragen tot het verdwijnen ervan.

Zal die ooit terugkeren? Zeker niet in haar oude en massale vorm. Maar hopelijk ontdekken we in de toekomst weer hoe dit sacrament van boete en verzoening een plaats kan krijgen in ons leven. Want we zijn zondaar, ook al zijn we ons daarvan in deze tijd niet sterk bewust.

Ziekenzalving

Rond het H. Oliesel of het sacrament van de stervenden, zoals het vroeger werd genoemd, hing de beangstigende sfeer van de naderende dood. Het werd dan ook zo lang mogelijk uitgesteld tot er duidelijk stervensgevaar was. Alsof je dood ging als je bediend was. In de volksmond heetten de “bediening” en het “viaticum” (de H. Communie aan een dood-zieke) dan ook de láátste H.H. Sacramenten.

We zijn dit sacrament ook anders gaan verstaan en beleven: sacrament der zieken of ziekenzalving heet het nu. Niet pas aan stervenden wordt het toegediend maar ook aan zieken en bejaarden die nog niet in stervensgevaar verkeren. Het wordt dan ook dikwijls aan meerdere zieken en bejaarden tegelijk toegediend, die erin ervaren wat psalm 73 zegt: “Gij houdt mij vast, uw hand in mijn hand. Alles zult Gij ten goede leiden. Al wordt mijn lichaam ook afgebroken, al sterft mijn hart, Gij zijt mijn rots, mijn God, de toekomst die op mij wacht. Bij U, mijn hoogste goed, mijn God, bij U ben ik geborgen.”

Priesterschap

Alle veranderingen in de Kerk lieten de priesters niet onberoerd. Zij waren er ten nauwsten bij betrokken. Lang waren zij de centrale figuur in de parochie, bekleed met geestelijk gezag en macht en gekleed in het lange zwart en witte boord.

Vaticanium II bracht een ander kerkbeeld: priester en gelovigen zijn samen de Kerk, dragen samen in geloof de verantwoordelijkheid voor de parochie. Niet boven maar tussen hen is zijn plaats. Hij ging zich nu ook kleden als een van hen.

Langzaam glijdt de Kerk steeds meer naar de marge van de samenleving en met haar de priester. Niet het ambt geeft hem nog gezag maar de wijze waarop hij het uitoefent. Hij daalt af van zijn voetstuk en komt dicht bij de mensen. Niet omdat hij het zegt maar om wát hij zegt is hij geloofwaardig.

Het celibataire priesterschap verliest aan wervingskracht. Velen verlieten het ambt omwille van een huwelijk. Het aantal roepingen liep drastisch terug. De beide seminaries van het bisdom werden gesloten. De theologieopleidingen van bisdommen en congregaties gingen zich concentreren onder andere in de katholieke Theologische Universiteit van Utrecht (KTUU). Slechts een klein percentage van degenen, die theologie studeren, werd priester. Er groeit een tekort aan priesters. Meerdere parochies krijgen geen priester meer.

Velen denken aan een oplossing door een ontkoppeling van priesterschap en celibaat. Als kardinaal Alfrink met deze verwachting in Rome komt stuit hij op onverbidelijke afwijking. Meerderen, ook vrouwen, gaan theologie studeren aan nieuwe opleidingen: onder andere de katholieke theologische hogeschool in Utrecht. Meerderen nog in de hoop dat zij als vrouw of gehuwde priester kunnen worden. Rome wijst dit radicaal af. Dan gaan zij als pastoraal werker en –werkster verder. Zij krijgen een aanstelling voor alle taken, waarvoor geen wijding vereist is.

Daarnaast komt er een opleiding voor diakens: ook gehuwde mannen kunnen dit worden. Sommigen werken full-time als diaken, anderen blijven hun gewone werk doen en functioneren in hun vrije tijd als part-time-diaken.

De naam pastoor verdwijnt praktisch. Voorheen was er een sterke ondergeschiktheid van een jongere priester als kapalaan aan de pastoor. Jongere priesters gaan zich beschouwen als collega van de oudere priesters en van de pastorale werkers en werksters. Samen kiezen zij voor de naam pastor= herder.

Om priesterroepingen te bevorderen sticht kardinaal Willebrands, van 1975-1983 aartsbeïsschop van Utrecht, het Ariënsconvict in Utrecht, waar kandidaten voor het priesterschap in internatuusverband zich daarop voorbereiden.

In 1990 zijn er een veertigtal parochies zonder priester. Jongeren komen er mondjesmaat bij. De ouderen vergrijzen en worden “gatenvullers” in de weekends.

Pastorale werkers en werksters hebben het er moeilijk mee, dat Rome hen niet de ruimte geeft om die taken te mogen volbrengen waarvoor geen wijding nodig is zoals voor assisteren bij een huwelijk, dopen en preken.

Levenspatroon

Het hele levenspatroon van een katholiek was vroeger doorweven en gekleurd door zijn geloof. Misschien moeten we zeggen: nog niet aangetast door de saecularisatie was het vromer en devotio-neler.

In vrijwel elk gezin bad men het morgen- en avondgebed, waarbij de rozenkrans niet ontbrak. Ouders brachten hun kinderen naar bed met het gebedje: “’s avonds als ik slapen ga...” en gaven het een kruisje.

Voor en na tafel werd er gebeden. Als om 12 uur ’s middags de Angelusklok luidde bad men de Engel des Heren, in huis of op het veld. Een zondag zonder kerkgang was geen zondag maar een zonde-dag. Op vrijdag werd er geen vlees gegeten; in de Vasten-

tijd maar één volle maaltijd en eenmaal vlees per dag. Kinderen hadden hun snoeptrommeltje.

Op 3 februari haalde ieder de Blasiuszegen tegen keelpijn en op Aswoensdag het askruisje. Op Paaszaterdag vulde men de flessen met wijwater voor de wijwatersbakjes boven bed, waarin men de hand doopte om er een kruis mee te maken voor het slapen gaan. Op Palmzondag haalde men het palmtakje en hing het op het kruis in huis. S. Jozef werd in de maand maart vereerd met een Lof op woensdagavond, Maria in de mei- en oktobermaand. Thuis werd haar beeld versierd en elke avond was er Marialof met rozenhoedje, de geheimen van de rozenkrans en de Litanie van Maria. Wie niet in de kerk meebad deed het thuis.

H. Jozef

Christus Koning

H. Antonius

Op Allerzielen verdiende men vele malen de Volle Aflaat (Portiuncula genoemd) voor de gelovige zielen in het vagevuur.

Jonge moeders deden de kerkgang, wanneer zij voor het eerst na de geboorte weer in de kerk kwamen, om God te danken voor haar kind en Zijn zegen ervoor te vragen. In de huiskamer en op de slaapkamers hing een kruisbeeld.

Wanneer men getrouwd was of een andere woning betrok zegende de priester die in en introniseerde het beeld van het H. Hart, waarvoor een kruisje brandde en waaronder de spreuk hing: "In deze woning, is Jezus Koning".

Wanneer iemand was overleden werd er elke avond - zolang de dode "boven aarde stond" – aan huis of in de kerk de rozenkrans gebeden met de Litanie van de overledenen. Iedereen had zijn eigen favoriete heilige. Voor elke kwaal was er een. Antonius werd aangeroepen door degenen die iets verloren hadden. Op het dashboard van de auto zat de maquette van S. Christoffel. Iedere vereniging had zijn eigen patroonheilige: de boeren Isidorus, de smeden S. Eloy, de kapelaans de H. Bartholomeus, want die werd ook levend gevild.

“Zie, ik maak iets nieuws”

Binnen 25 jaar is dat allemaal verdwenen bij de meesten.

Soms wisten wij nieuwe vorm en inhoud te geven aan het oude. De Vastenaktie richt zich op de nood en de Derde Wereld; de bisschoppelijke adventsaktie “Solidaridad” bijzonder op Latijns Amerika.

De Avondwake voor een overledene is voor velen een bezinning op het mysterie van dood en leven, de Paaswake een gelovige beleving van hun doopsel en van hun geloof in de opstanding. Vooral ouderen missen in de kerk van vandaag warmte. Het kerkelijk leven mist voor hen gevoel en mysterie. Anderen zijn in de beleving van hun geloof zakelijker geworden, zoeken de kern ervan; de rest vinden zij franje. Wel willen zij intens ervaren wat hun geloof in hun leven betekent. Het geloof moet hen wat zeggen. Ze gaan naar een kerk als ze er behoefte aan hebben. Met meer dan 75% nam het kerkbezoek af.

Eens inspireerde de Geest op het Pinksterfeest de apostelen om de taal te spreken die iedereen verstond. Zou Hij dan vandaag niet aan de Kerk het wonder kunnen doen dat Zij weer de taal gaat spreken welke “onze harten brandend maakt”, zoals de Heer deed bij de mannen op weg naar Emmaüs?

Voor wie gelooft, zijn Gods wonderen de wereld niet uit.

Wanddoek, vrouwen bij het graf

Kerk en school

Barbaraschool

Er is een lange schoolstrijd gevoerd tot door de grondwetsherziening van 1917 het bijzonder onderwijs gelijk gesteld werd met het openbare.

In Bunnik werd in 1876 een school gebouwd, waar 168 kinderen, katholieken en protestanten, naartoe gingen.

Op 1 oktober 1895 werd door de katholieken een bijzondere school gesticht voor kinderen uit Bunnik, Vechten en Odijk: “de parochieschool S. Barbara”.

Oude Barbaraschool

Tot eerste hoofd van de school werd in mei 1895 de heer J.H. Stoffels benoemd, met een jaarwedde van f 750,--. Met giften was een bedrag van f 29.000,-- bijeengebracht. De school kostte f 9.500,--. De rest werd gebruikt voor het onderhoud van het hoofd. De gravin douarière d’Henin, geboren barones van Brienon schonk een terrein van 29 aren en 85 ca.

De ouders moesten voortaan schoolgeld betalen. Het schoolgeld bestond uit drie klassen:

1e klas: één kind f 10,--, twee kinderen f 8,--, drie of meer kinderen f 7,-- jaarlijks.

2e klas: het halve tarief van 1e klas

3e klas: één en twee kinderen: 2,5 cent per week; volgende kinderen uit gezin vrij.

Het hoofd inde elke maandag het schoolgeld en ontving daarvoor f 12,-- per jaar.

Als in 1910 de school wegens bouwactiviteiten enige weken stil ligt weigeren enkele ouders het volledige schoolgeld te betalen en worden die weken in mindering gebracht.

Tot iedere prijs wenste men de kinderen bij het katholiek onderwijs te behouden.

In 1917 werd door de pastoor een kandidaat voor het kerkbestuur afgewezen, omdat zijn kinderen niet op de katholieke school zaten.

Omstreeks 1920 werd ook van protestantse zijde een eigen school opgericht: de "School met de Bijbel" aan de Maatschapslaan. De gemeenteraad hief toen de openbare school op. Het zou tot 1962 duren, dat er weer in Bunnik een openbare school werd gebouwd.

In 1921 werd de Barbaraschool uitgebreid met een vijfde lokaal en gymnastiekzaal. Architect was de heer Kroes. Het werk werd uitgevoerd door aannemer van de Hurk, die voor f 21.800,-- had ingeschreven.

Een "bewaarschool" was er nog niet. In 1930 begonnen de zusters in de S. Jozefstichting ermee.

Oudere parochianen herinneren zich nog de "bovenmeester" J. Bosma, "de bok", die vanaf 1 april 1902 tot 1 januari 1933 hoofd van de school was en meester Herman Tonus, die vanaf 1 april 1895 eraan verbonden was. Toen hij met pensioen ging op 1 april 1931 kreeg hij een zwarte wandelstok met zilveren knop, waarmee hij daarna, altijd rechtop, naar dorp en kerk wandelde. Zijn dochter Marie Tonus was er onderwijzeres van 16 december 1922 tot 1 april 1930, toen zij in het huwelijk trad met de onderwijzer Jan Willemsen.

1 April 1922 werd de heer B.J.A. Banning uit Montfoort "met goede getuigschriften" benoemd.

Op 1 januari 1933 werd Bosma als hoofd opgevolgd door de heer W.E. van Oostrom uit Utrecht.

Na de kerstvakantie van 1937 kwam de heer Jaring van der Zee naar de Barbaraschool, op voorwaarden dat hij de acte landbouw ging halen en zijn studie rechten, waarmee hij al een jaar bezig was, stopte. Dergelijke voorwaarden waren in die tijd normaal.

1 Januari 1948 vertrok Van der Zee.

Met ingang van 1 januari 1939 werd juffrouw C. Staal, tot dan toe volontaire aan de school, als leerkracht benoemd. Een eerdere sollicitatie van haar was afgewezen, omdat zij geen "acte landbouw" had. Het kerkbestuur was het er toen wel over eens de "verdienstelijke" mejuffrouw Staal f 35,-- in plaats van f 25,-- toe te kennen als volontaire.

Begin 1939 bedroeg het aantal leerlingen 188. Toen het aantal leerlingen toenam kwam juffrouw Mietse Blokhuis en in 1943 juffrouw C. Hegge. Alle drie genieten nog van haar welverdiende rust in Bunnik.

Alfrinkschool

Na 1950 breidde de bevolking van Bunnik zich sterk uit. Veel forensen met jonge kinderen vestigden zich hier. Voor de opvang van hen bood de verouderde Barbaraschool geen oplossing.

Op 28 februari 1957 besloot het bestuur tot oprichting van een tweede katholieke school. Deze werd gebouwd op de plaats waar nu de aanleunwoningen achter huize Bunninchem staan.

September 1959 werd zij geopend onder de naam: "Kardinaal Alfrinkschool", als een hommage aan deze eminente kardinaal-aartsbisschop, die met de parochie Bunnik een zeer persoonlijke band had. Tot hoofd van de school was in juni de heer H.J.M. van Beek benoemd.

De uitbreiding van het onderwijs stelde ook hogere eisen aan het schoolbestuur. Tot dan toe fungeerde het kerkbestuur gelijktijdig als zodanig. Ontkoppeling was gewenst. In zijn vergadering van 14 september 1960 besloot het kerk-/schoolbestuur tot de oprichting van een afzonderlijk schoolbestuur: de Stichting Katholiek Onderwijs Bunnik.

Men ging de katholieke school ook steeds minder zien als een verlengstuk van de Kerk, in haar dienst voor de godsdienstige opvoeding van kinderen. Deze was in het verleden teveel afgeschoven door ouders op Kerk en school. Gelijdelijk groeide de overtuiging, dat die opvoeding een primaire taak en verantwoordelijkheid is van de ouders, die daarbij de steun van Kerk en school mogen verwachten. De leerkrachten zagen het niet als hun eerste taak godsdienstkennis over te dragen, maar een schoolklimaat te creëren, waarbinnen de kinderen bewust in aanraking gebracht werden met de christelijke-gelovige dimensie en waarden van het leven. Hierbij vroeg de school begeleiding door de Kerk, welke vorm kreeg in team-gesprekken tussen de leerkrachten en pastor-katecheet.

De school bleef haar medewerking verlenen aan bijzondere diensten met kinderen, zoals de Eerste H. Communie, het H. Vormsel en gezinsvieringen.

De groeiende betrokkenheid van de ouders bij de scholen kreeg op 3 maart 1961 vorm in de oprichting van ouder-comités.

De doorgaande uitbreiding van het dorp vroeg intussen weer nieuwe uitbreiding van het katholiek onderwijs: op 1 mei 1961

werden op de Alfrinkschool drie nieuwe lokalen in gebruik genomen.

Camminghaschool

In 1969 werd direct na de vakantie gestart met een derde R.K. basisschool. Er werd begonnen met de klassen 1 tot en met 4 in drie lokalen. In afwachting van de nieuwbouw aan de Camminghalaan werden de klassen voorlopig ondergebracht in het Gereformeerde en Hervormde centrum.

Een oproep in de Bunniker een naam te bedenken voor de school maakte niet veel creatieve fantasie los. Het werd toen maar: Camminghaschool.

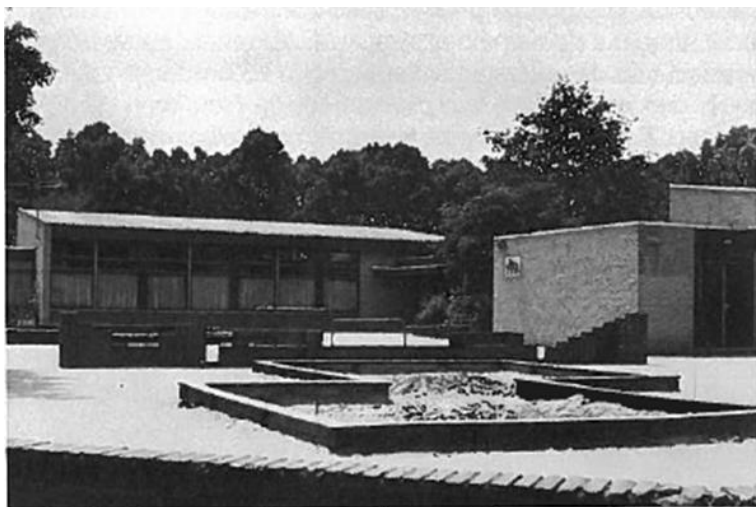
In mei 1973 werd de definitieve bouw in gebruik genomen. De officiële opening vond plaats op 20 juni 1973.

Op 16 september 1972 had deze lagere school, onder leiding van de heer G. Smienk, 5 leerkrachten voor 165 leerlingen.

Op 16 september 1982 had de school, onder leiding van de heer Rokebrand, 10 leerkrachten voor 242 leerlingen: 240 waren katholiek, 2 hadden een andere godsdienst.

In dat jaar telde de kleuterschool, onder leiding van mevrouw van Boekel, 90 leerlingen, waarvan er 74 katholiek zijn, 3 een andere en 13 geen godsdienst hebben.

Op 16 januari 1990 waren er op de intussen geïntegreerde basisschool (lagere en kleuterschool) 131 leerlingen, waarvan er 61 katholiek zijn, 28 een andere en 42 geen godsdienst hebben. Directeur is de heer Jos Kloppenburg.

Camminghaschool

De kleuters

Bunnik kende geen katholieke kleuterschool tot in 1930 de zusters van de S. Jozefstichting begonnen met een "bewaarschool".

De aanwas van de bevolking na de oorlog vroeg uiteraard ook om de ruimere en betere voorzieningen voor de kleuters.

In 1958 gaf het bestuur opdracht aan de architect Alphons Boosten, die ook de kerk had gebouwd, een kleuterschool te bouwen aan de Stationsweg (op de plaats van de huidige "witte huizen").

Op 2 maart 1959 werd de school geopend onder de naam "Hummeloord".

De school breidde zich zo sterk uit dat een dependance werd gevestigd in een noodgebouw voor twee klassen aan de Rijn-zichtlaan.

Vanwege de nieuwbouw van de Barbaraschool werd dit in 1968 gesloopt. De twee kleuterklassen vonden onderdak in de Bredero-keten aan de van Hardenbroeklaan.

In 1969 werden de twee noodlokalen overgeplaatst naar de Camminghalaan, in afwachting van een definitieve behuizing, die men daar in 1970 hoopte te realiseren, volgens een ontwerp van architect Ir Pål Stipkovits, die ook de Camminghaschool bouwde. Het bestuur besloot tevens in 1969 deze dependance van Hummeloord zelfstandig te maken.

In 1970 werd de definitieve kleuterschool geopend.

Krachtens de Wet op het basisonderwijs van 1985 werden de beide Kleuterscholen geïntegreerd in de beide basisscholen: respectievelijk de kleuterschool aan de Camminghalaan in de Camminghaschool en Hummeloord in de Barbaraschool.

Aan het hoofd van beide basisscholen kwam een directeur te staan.

Afbraak en nieuwbouw

In 1964 werd de Barbaraschool afgekeurd door de Inspectie. In 1969 werd het achterste gedeelte afgebroken, evenals de noeflokalen van Hummeloord, om plaats te maken voor nieuwbouw, volgens een ontwerp ook weer van Ir Pål Stipkovits.

In augustus 1970 werd de nieuwbouw geopend.

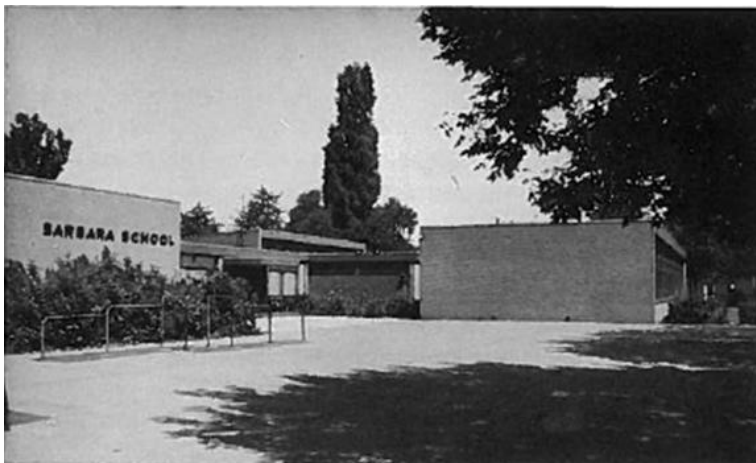
Medio 1971 werd de oude Barbaraschool voor twee jaar verhuurd aan de gemeente voor jeugdactiviteiten. De huurprijs bedroeg f 5.100,--. Na twee jaar nam de gemeente het gebouw over voor f 60.000,--. In april 1985 werd het afgebroken ten gunste van woningbouw.

Rond 1976 liep het aantal leerlingen van de Alfrinkschool en Hummeloord terug. Het bestuur besloot de Alfrinkschool niet geleidelijk af te bouwen maar per 1 augustus 1976 op te heffen en te fuseren met de Barbaraschool.

Na deze fusie bedroeg het aantal leerlingen ongeveer 300, voldoende om tien leerkrachten aan te trekken. Op de Camminghaschool zaten in die tijd 297 leerlingen. Het gebouw van de Alfrinkschool bleef nog enige jaren in gebruik. Begin 1987 werd het afgebroken om plaats te maken voor aanleunwoningen bij huize "Bunninchem".

Hummeloord aan de Stationsweg werd afgebroken in mei 1987.

Barbaraschool

Kerk en Oecumene

Men zegt, dat de aard van een volk samenhangt met de gesteltenis van de bodem. We leven in Bunnik op kleigrond en misschien verklaart dit mede, waarom de katholieken hier zo vasthielden aan hun oude geloof bij de opkomst van de Reformatie, die hier maar moeilijk voet aan de (klei)grond kreeg. Wat schamper wordt gezegd: de Bunnikenezen waren te stug om van hun geloof af te vallen.

Ook in de na-oorlogse jaren, als wereldwijd de oecumene opkomt, zou die hier maar moeizaam aarden en wortel schieten.

In het alledaagse dorpsleven gingen katholieken en protestanten zonder inspanningen met elkaar om als goede burens. Al was het leven sterker verzuurd. Ieder had zijn eigen bakker, kapper, fietsenmaker, kruidenier in koloniale- en grutterswaren enz. Wie zich vergiste werd door geloofsgenoten op de vingers getikt.

Alles in het kleine dorp bestond in duplo. Niet-kerkelijken waren er weinig. De enige godsdienststrijd werd geleverd door de katholieke jongens met name uit Vechten, die de naam van het gehucht hoog meenden te moeten houden: op weg naar en van de Barbaraschool liepen ze de protestantse jongens van de school met de Bijbel aan de Maatschapslaan tegen het lijf en niet zelden gingen zij met elkaar op de vuist met de klomp.

Als pastor van Abcoude zat ik eens broederlijk naast een kerkeraadslid in een oecumenische dienst, Koos den Hartog, een oud-dorpsgenoot, die ik 50 jaar eerder in Bunnik met mijn klomp een gat in zijn protestantse kop had geslagen.

Op zondagmorgen ging ieder zijns/haars weegs naar de eigen kerk. Volgens de wet moest een katholieke kerk op voldoende afstand van de protestantse kerk gebouwd worden en dat was meer dan een kwestie van plaats: kerkelijk hield men elkaar op afstand. Pastoor en dominee kwamen niet in elkaars kerk of huis. Protestanten hadden niets te zoeken in een kerk van katholieken, die niet in een protestantse kerk mochten komen.

Een gemengd huwelijk behoorde vóór de oorlog tot de uitzonderingen. Boze tongen zeiden: "Twee geloven op één kussen, daar slaapt de duivel tussen." Katholieken vonden het vanzelfsprekend, dat de niet-katholieke partij katholiek werd. Ouders stelden niet zelden die eis aan hun kinderen. Een gemengd huwelijk werd ook niet in de kerk gesloten maar in de sacristie of pastorie, met de koster en huishoudster als getuigen.

Van gemengd huwelijk naar afval van de Kerk was maar één stap, vreesde men. En die stap werd soms ook geruisloos gezet, want gemengd-gehuwden waren vaak het stiefkind van de Kerk, die zich tegenover hen wel erg stiefmoederlijk gedroeg.

Pastoor Hegge, oud-moraalprof van Rijsenburg, vond het belangrijk, dat er voor de katholieken ook een katholieke huisarts kwam. De eerste werd dokter W. Blom. Hegge veronderstelde dat alle katholieken nu ook naar hem zouden gaan. Een onbegrijpelijke vergissing. In praktisch alle gezinnen van het dorp was dokter Brevée zo'n vertrouwde figuur, dat niet iedere katholiek zomaar overging naar een andere arts.

In de oorlog begonnen de Kerken elkaar te vinden in het gezamenlijk verzet tegen de gemene vijand van het christendom: het nationaal socialisme. In kampen ontmoetten de beste christenen elkaar als slachtoffer van hetzelfde godloos systeem.

In die oorlogstijd werd de Barbarakerk gebouwd, maar het zou nog duren tot de jaren eind 60 voor de overal groeiende contacten tussen katholieken en protestanten in Bunnik vaste vorm kregen. Het dorp breidde zich in die tijd sterk uit. Er werd zelfs gedacht over bouw van een gezamenlijk kerkelijk centrum in het Krommerijengebied. In Odijk bloeide de Shalombeweging. De Kerken uit de regio Krommerijn kwamen elkaar ook tegen toen het regionaal Centrum voor Maatschappelijke Dienstverlening werd opgericht. In 1968 ontstond de Raad van Kerken in Nederland, waarvan ook de R.K. Kerk lid werd.

RIKO

In 1969 kreeg Bunnik zijn eigen vorm van een Raad van Kerken: de RIKO (=Raad van Inter-KerkelijkOverleg voor Bunnik, Odijk en Werkhoven), waarvan alle Kerken van de drie dorpen lid waren (behalve de Hervormde Gemeente te Werkhoven; de priorij Gods Werkhof deed mee in de vertegenwoordiging van de parochie). Dr C. Stolk, oud-lid van de Raad van Kerken in Bunnik, omschreef haar doel en activiteiten aldus:

'De Kerken in de RIKO wilden "...alles samen bespreken en doen wat de zichtbaarheid en de groei van de in Christus gedreven en door Hem gewilde eenheid kan bevorderen, in de verwachting van het Koninkrijk Gods."

De RIKO had tot doel bezinning en informatie/uitwisseling in de Kerken te bevorderen en daaraan zelf bij te dragen, en "de mogelijkheden tot daadwerkelijke samenwerking te onderzoeken en ten aanzien van de uitvoering initiërend, stimulerend en coördinerend op te treden."

Eén van de eerste RIKO-initiatieven was de welkomstgroet namens de gezamenlijke Kerken aan nieuw-ingekomenen. Later kwam er een werkgroep Nieuwe Levensstijl/Open Deur en een jaarlijkse kerstgroet aan bejaarden (beide alleen in het dorp

Gereformeerde Kerk

Bunnik). Doordat dergelijke werkgroepen, eenmaal gestart, los van de RIKO werkten, werd vaak vergeten waar hun herkomst lag. Ook kwam de RIKO al snel met suggesties voor gespreksgroepen, doorgaans geleid door twee (later ook wel één) van de voorgangers.

Een vaste activiteit werd het organiseren van een samenkomst in de Week van Gebed voor de Eenheid van christenen (18-25 januari).

Eenmalig was een markt van boeken op het terrein van godsdienstige opvoeding. Een andere ontwikkeling die (in Bunnik) goed van de grond kwam, waren de oecumenische kinderdiensten, in samenwerking met de scholen, de Werkgroep Gezinsmis en de (gezamenlijk Hervormd/Gereformeerde) Werkgroep Kindernevendienst. Later kwam hier een jaarlijkse Kerstsamenzang bij en meditatiediensten in de tijd voor Pasen.

Op het terrein van Missie/Zending en Ontwikkelingssamenwerking werkten de protestantse Kerken samen in een ZWO-commissie, maar los van de MOV-groep van de parochie.

Van buiten de RIKO kwamen nog andere oecumenische initiatieven, omder andere aanvragen voor oecumenische doop in de normale zondagsdienst.

In de loop der jaren gingen de Kerken in de drie dorpen geleidelijk hun eigen weg.

In Bunnik ontstond het Drie-kerken-gesprek, waarin de besturen (Parochievergadering en Kerkeraden) periodiek met elkaar overleden. Dit werd voortaan Raad van Kerken en de oude RIKO kreeg als WIKO (Werkgroep Inter-Kerkelijk-Overleg) meer uitvoerende taken."

Saecularisatie

Alle Kerken werden intussen steeds meer geconfronteerd met de toenemende saecularisatie, d.i. het achteruitgaan of verdwijnen van de godsdienstige signatuur van het particuliere en openbare leven.

Er ontstond een ernstig religieuze crisis. Het leven ging zich steeds meer richten op het saeculum d.i. het wereldse ten koste van "wat boven is" (Paulus). Een massale uittocht uit de kerken begon. Het zondagse kerkbezoek nam jaar op jaar af. In 1965 kwamen er van de 2734 parochianen boven de 7 jaar nog 1970 in een kerkdienst in het weekend. In 1968 nog 1950 van de 2795. In 1969 daalde dit ineens met een grote sprong naar 1805 en in 1970 in één jaar naar 1580. In 1989 was het gemiddelde 600.

De Kerken beginnen steeds meer aan gezag en invloed in te boeten en weg te schuiven uit het centrum naar de marge van het leven van gelovigen en samenleving. Jonge mensen groeien buiten haar op. Bij de keuze van een levenspartner worden zij niet meer geleid of gehinderd door hun geloof. Het aantal gemengde huwelijken nam hand over hand toe. Terwijl veel ouderen nog moeite hebben met de oecumenische toenadering van de kerken is de oecumene voor jongeren al een gepasseerd station. Zij kennen de verschillen tussen de kerken niet eens of nemen ze niet serieus. Alleen degenen, die nog een band met de Kerk hebben, kiezen nog voor een oecumenische huwelijksluiting in de Kerk, waarin een dominee en/of pastoor voorgaan.

In onze meer en meer onkerkelijke en ongeloviger wordende samenleving raken de kerken steeds meer op elkaar aangewezen. De eenheid van de Kerken is geen vrijblijvende zaak of hobby van oecumenisten maar een opdracht van de Heer, die bij het Laatste Avondmaal bad: "Mogen ze allen één zijn, opdat de wereld gelove." De eenheid van de Kerken is een teken van haar geloofwaardigheid in de ogen van de wereld. Een verdeelde Kerk ontkracht de Boodschap van de Heer van de Kerk. Eén of geen Kerk houdt de belofte in voor de heiligheid van de mensheid. Als er maar één Heer is van de Kerk mogen de christenen niet verdeeld zijn.

Het is tragisch dat veel kerkleiders en kerkmensen nog zó opgesloten zitten binnen de eigen muren en kerkordes van hun verdeelde kerken en zo binnenkerkelijk bezig zijn met eigen zaken, dat zij niet als één Kerk het "Sacramentum mundi" (Vaticanium II) zijn: teken en instrument van de eenheid van de mensheid.

Kerk en kunst

De parochie mag zich verheugen in het bezit te zijn van een aantal zilveren kerksieraden. In 1985 werden deze gedeeltelijk geïnventariseerd door drs P. te Poel, in opdracht van de Stichting Kerkelijk Kunstbezit Nederland te Utrecht. Onderstaande beschrijvingen van deze kunstwerken is ontleend aan genoemde inventarislijst.

Kelk

h. 27 cm – zilver verguld

meesterteken: VV boven 99

(= L.N.S. van Voorst, Utrecht, 1843-1849)

circa 1845

in voet gegraveerd: M. van der Geer

Kelk

h. 23.5 cm. – zilver; cuppa goud

meesterteken: B boven hamertje

(= G.B. Bram, Utrecht, 1856-1901)

geen jaarletter: 1892

Inscriptie: "Catharina van Zijl sacramentum velamen accipiens me dedit ecclesiae suae parochiali in Bunnik 1892".

C. v. Zijl heeft bij het aannemen van de heilige sluier mij aan haar parochiekerk in Bunnik gegeven)

Kelk
h. 21 cm. - verguld zilver
merk: gekroond schild waarin V
(= merk voor vreemde grote werken)
neogotiek: XIXd

Ciborie
h. 36,7 cm.; zilver?
merken: IB of TB dolfin
(= belastingstempel 1859 – 1893)
XIXc
herkomst: uit de kapel van het
Jozefklooster te Bunnik

Ciborie
h. 44.4 cm. – zilver; cuppa verguld
meesterteken: A H boven kroon
(= A.P. Hermans, Eindhoven, 1860-
1879)
jaarletter: V (=1855)
het kruisje op de top ontbreekt

Monstrans
h. 58 cm.; zilver drijfwerk
Belgisch meesterteken?
ca 1850

Ciborie
h. 39.6 cm.; verguld zilver
geen merken
F.X. Hellner, Kempen am Rhein (?),
1884
Inscriptie: "Geschenk van den Heer
B.W. Duetz en echtgenote Mej. C.A.
Hoes b.g.v. hun huwelijk 27 juni 1884."

Twee kandelaars
h. 42.2 cm.; zilver
meesterteken: B boven hamertje
(= G.B. Brom, Utrecht, 1856-1901)
jaarletter W (=1881)

Zes kandelaars
h. 112 cm., rood en geel koper
ca. 1845 of 1855
afkomstig uit de waterstaatskerk van
1845 of uit de periode van de
vergroting priesterkoor

Wijwaterremmer
h. inclusief hengel 29 cm.; zilver
meesterteken: B boven hamertje
(= G.B. Brom, Utrecht, 1856-1901)
jaarletter B (=1886)

Custode
h. 14 cm. – zilver
meesterteken PR 3
(= gebr. en P.A.A. v. Roosmalen,
Utrecht, 1913-1953)
jaarletter G (= 1916)

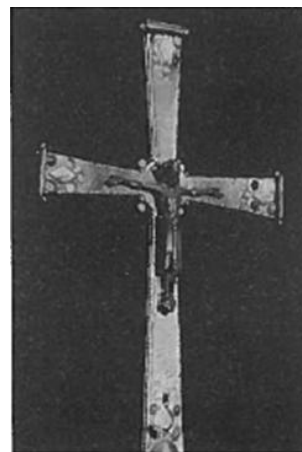
Twee processielantaarns
h. 77 cm.; zilver
merken: zwaardje (= merkteken
kleine werken)
jaarletter D (= 1931)
inscriptie: "Geschenk van H.W. v.d.
Horst, wedr van G.A. de Wit en K. 5
okt. 1913"

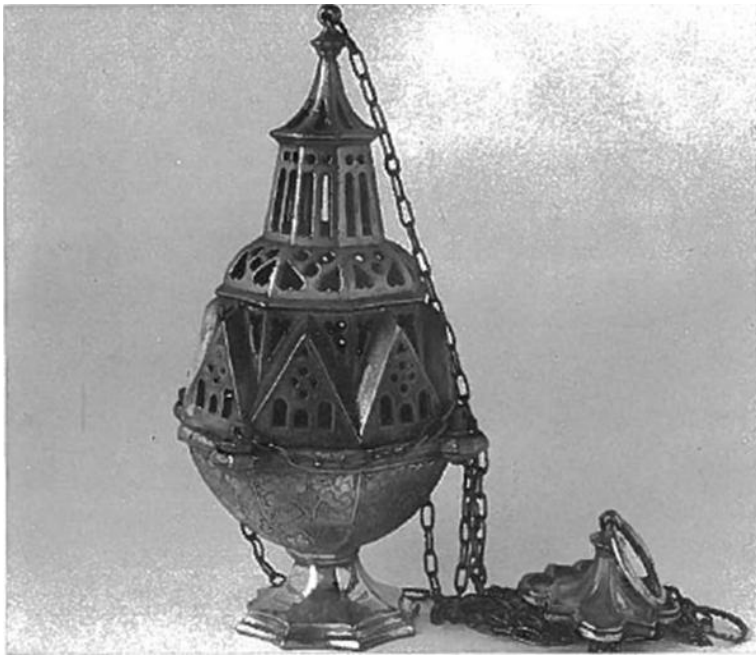
Twee kaarsenkronen
h. ca 100 cm.; rood en geel koper
ca 1845
uit de voormalige kerk van 1845

Altaarkruis
h. 85 cm.; zilver
meesterteken: VR waarboven een ster
(= van Roosmalen, Utrecht)
1912
inscriptie: "Nicolaas van Zijl et Maria
Margaretha Vernooij 1912."

Processiekruis
h. 85 cm. – koper en halfedelstenen
atelier Brom Utrecht
1942

Wierookvat

Bel

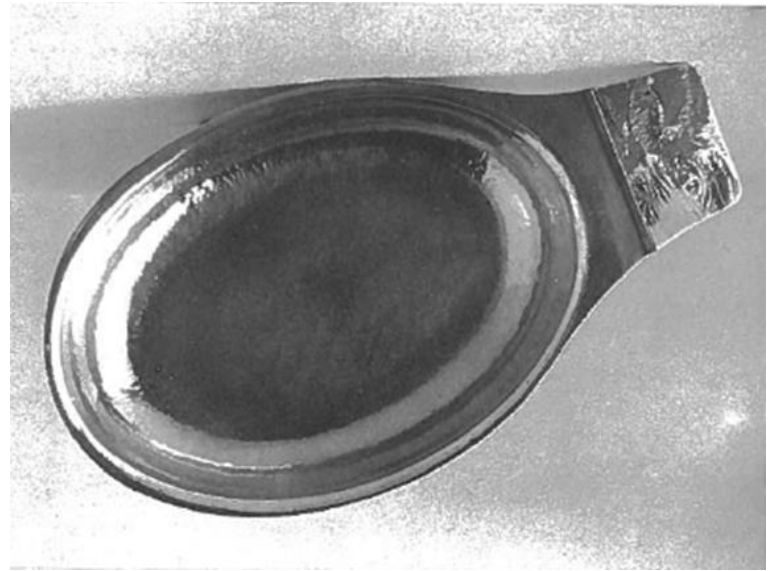
Scheepje

Altaarbel

Ampullen

Communie-schaaltje

Ampullen/Schaaltje

Oude kelken (ongedateerd)

Ampullen ziekenolie en catechumenolie

Pyxis voor zieken/communie

Schrijn voor heilige olies

Voet kelk, 1892

Pastors and vicars of Bunnik

Pastors:

- J. van Dijk 1869 – 1889
- J.G. Heeres 1889 – 1896
- Mgr. Dr J.A.H.G. Jansen 1896 – 1910
- A.W. Heinen 1910 – 1937
- Dr R.F. Hegge 1937 – 1964
- P.R. Geurts 1964 – 1974
- G.J. van der Beek 1974 – 1986
- J.H.M. Eppink 1987 –

Kapelaans:

- H.M.L.H. van de Loo 1913 – 1914
- J.A.P.J. Hoogveld 1914 – 1922
- A.M.J. Vink 1922 – 1924
- H. van den Brink 1924 – 1927
- Th. van Wee 1927 – 1931
- J.A. Middelkoop 1931 – 1933
- J.N. van den Brink 1933 – 1935
- Dr P.J.A.M. de Bruijn 1935 – 1937
- W.G. Wolters 1937 – 1939
- A.M. Goossens 1939 – 1944
- Dr W.H. van de Pol 1944 – 1945
- L.J. van Jaarsveld 1945 – 1950
- J.M. de Graaff 1950 – 1955
- E.H. Vermeulen 1955 – 1958
- J.H.J. Stapelbroek 1958 – 1963
- H.J.M. Hunink 1963 – 1971
- B.A. de Rooy 1971 - 1981

Epiloog

“Wie gelooft, beeft niet” (Joes XXIII)

Pastoor Hegge wilde de Barbarakerk zo dicht mogelijk bij de mensen. Een kerk in het hart van het dorp.

Daar staat ze nu vijftig jaar.

Maar de Kerk leeft niet meer in het hart van velen. Zij schuift steeds meer op naar de rand van waar de mensen leven. Kardinaal Alfrink zei: “Het godsdienstig elan van de jongeren ontbreekt, hun leven voltrekt zich buiten de officiële Kerken.”

Ouderen denken met heimwee terug aan het verleden, maar heimwee is vruchteloos.

“Tegenover het wijdverbreide pessimisme stellen we ons christelijk optimisme” zei paus Johannes Paulus I.

“We gaan blijde in de hoop” (Petrus) naar 2000.

“Sta op! Ga! Vooruit!”: het wemelt in de Schrift van deze uitdrukkingen.

Jezus wil ons blijkaar in beweging hebben.

De viering van 50-jaar-Barbarakerk moge ons in beweging zetten naar de toekomst. Op weg daarheen zal het graag door paus Johannes XXIII gebruikte woord: “Wie gelooft, beeft niet” ons bemoedigen.

Bronnen

- * “Bunnik” van Henk Reinders 1986
- * “Het begon met Vechten” van dr C. Dekker 1976
- * Parochiegids Barbarakerk: art. v. Dr van Buijtenen en dr Dekker
- * “Bunnik, geschiedenis en architectuur” van Saskia van Ginkel-Meester 1989
- * Notulen Kerkbestuur 1910-1964 in Rijksarchief te Utrecht
- * “De Bunniker” 1974-1990
- * “Opkomst en Ondergang” van Drs H. Müter 1989
- * Brochure nieuwe orgel Barbarakerk (z.j.)
- * “Cosmas en Damianus – 100 jaar parochiekerk Abcoude” 1988
- * Inventarislijst Stichting Kerkelijk Kunstbezit Nederland te Utrecht 1985
- * Gedenkboekje Barbaraschool 1895-1970

Sponsors

Met dank vermelden wij de sponsors, die de uitgave van dit gedenkboek mogelijk maakten:

A.B.T.B. Bunnik-Odijk, Houtenseweg 4A, Odijk
Fam. Agterberg, Voordorpsedijk 34, Groenekan
H.J.Th. v.d. Anker, belastingadviseur, Schoudermantel 12, Bunnik
Avezaat b.v., aannemingsbedrijf en groenvoorz., Stationsweg 11, Bunnik
BAM Groep N.V., Postbus 20, Bunnik
Partyboerderij De Beesde, Camminghalaan 30, Bunnik
M.Th. van Bentum en Zn., Rumpsterweg 11, Bunnik
Fam. v.d. Brug, Dorpsstraat 20, Bunnik
Cammingha Groep, Recreatie, Harderwold, Hotel Lelystad, Riviéra Park
J. Coffeng N.V., Imp./exp. tractoren en werktuigen, Rumpsterweg 1/5, Bunnik
Brood- en Banketbakkerij M. v. Dijk, Stationsweg 18, Bunnik
Installatiebedrijf P. van Echtelt, Rijnzichtlaan 20, Bunnik
Brood- en Banketbakkerij C.F. van Ettehoven, Dorpsstraat 44, Bunnik
Gebr. de Gier, Beverweertseweg 1, Werkhoven
Melk- en Zuivelhandel Wout Goes, Schoudermantel 20, Bunnik
Accountantskantoor Harte, Stadhouderslaan 41, Utrecht
Installatieburo Hevi, Dorpsstraat 19, Bunnik
Bedrijfsadviseur H. Jongbloed, J.F. Kennedylaan 81, Bunnik
Wol- en Handwerken Riet Klever-Sluys, Provincialeweg 3, Bunnik
Kodak Nederland B.V., Zeisterweg 1, Odijk
Schildersbedrijf fa. Lam en Zn., Provincialeweg 3, Bunnik
Bloemenhuis Majaco, Dorpsstraat 29, Bunnik
Woninginrichting Pico, Molenweg 46, Bunnik
Proclean, professional car cleaning, Stationsweg 11, Bunnik
Rabobank Bunnik, Postbus 40, Bunnik
Installatie- en servicebedrijf Röling b.v., Koningslaan 32, Bunnik
Fa. Rutting, Trefcentrum voor bruiloften en partijen, B. v.d. Weyerstraat 78, Bunnik
Houtland van Schaik, Dorpsstraat 40, Bunnik
Loonbedrijf Richard van der Tol, Schoudermantel 37A, Bunnik
Bouw- en aannemingsbedrijf fa. A.J. van der Tol, Schoudermantel 39, Bunnik
Toerkoop/Reisbureau De Haas B.V., Dorpsstraat 11A, Bunnik
Veiling Bunnik, Schoudermantel 15, Bunnik
Automobielbedrijf van Velsen, Dorpsstraat 2, Bunnik
Verécos Makelaardij, Dorpsstraat 2, Bunnik
Vermeulen's Automobielbedrijf, Rijnzichtlaan 30, Bunnik
Assurantiekantoor P. v.d. Voorn, Hoenderkopershoek 17, Bunnik
Vrumona B.V., Vrumonaweg 2, Bunnik
Slagerij van Wijk, v. Hardenbroeklaan 17, Bunnik

Colofon

Dit gedenkboek kwam tot stand op initiatief van de Stuurgroep 50 jaar Barbarakerk:

Mr. L.B.J.J. Andriessen
P.M. Breemer
J.H.M. Eppink
J.E. Gademan
drs. A.H. Rasing
Mevr. Mr. B.C.M.I. Twaalfhoven
F.M. van der Vlugt, voorz.

Tekst: J.E. Gademan
werd in 1919 geboren te Vechten.
Hij studeerde aan het klein- en grootseminarie van het Aartsbisdom Utrecht en werd priester gewijd in 1944.
Achtereenvolgens was hij kapelaan te Bakhuizen, Doetinchem, Oldenzaal en Arnhem.
Van 1964 – 1987 was hij pastoor te Abcoude; van 1970 – 1985 tevens deken van het dekenaat Breukelen.
Sinds 1987 is hij emeritus te Bunnik

Foto's: G. Th. Delemarre
werd in 1921 geboren te Haarlem.
Na 5 jaar portret-fotografie en 3 jaar mode-reclame-technische fotografie van 1949-1966 fotograaf bij de Rijksdienst voor Monumentenzorg.
van 1966-1986 fotograaf- docent fotografie bij het Instituut voor kunstgeschiedenis van de Rijksuniversiteit te Utrecht.

Druk: drukkerij van Wijland B.V. te Laren
Bindwerk: Boekbinderij Epping bv, Woerden

